

Medieetik i framtiden – en vidgad och stärkt självreglering

Bilaga till arbetsgruppens rapport

I denna sammanställning återger vi de synpunkter som inkommit på våra utkast under arbetets gång. Därtill våra överväganden och eventuella ändringar som yttrandena resulterat i.

Synpunkterna har delats upp under rubriker så att samtliga yttranden kan läsas ämnesvis. Arbetsgruppens förslag och övervägande finns i direkt anslutning till varje yttrande. Vi redovisar yttrandena och våra svar på detta sätt för tydlighetens skull och för att i varje fall översiktligt redovisa hur vi tänkt.

De mer omfattande yttrandena återges i sin helhet sist i denna sammanställning. Det gäller yttranden från TU-medier i Sverige, Publicistklubben, Journalistförbundet och referensgruppen inom Public service-bolagen.

De synpunkter som framförts har varit av stort värde för vårt arbete och vi vill utöver de ovan nämnda även tacka övriga som lämnat synpunkter.

Tidsschemat för det fortsatta arbetet ser ut enligt följande:

2018

3 januari:

Arbetsgruppens förslag och rapport sänds till styrgruppen.

29 januari:

Styrgruppens överlämnar sitt ställningstagande och synpunkter till arbetsgruppen.

5 februari:

Arbetsgruppens slutförslag, rapport och styrgruppens ställningstagande sänds ut till Utgivarnas styrelse.

19 februari:

Utgivarnas styrelse beslutar om hur det fortsatta arbetet med MO/MEN ska bedrivas.

Nils Funcke
2018-01-03

Yttranden över **Medieetik i framtiden** – en vidgad och stärkt självreglering

Version: 2017-12-22

Inkomna yttranden

Följande har lämnat synpunkter:

Journalistförbundet, Jonas Nordling

Chefs-JO, Elisabeth Rynning

Sveriges Tidskrifter, Unn Edberg

TV4, Inger Skalse

PON:s ordföranden, via Anders Eka

TU-medier i Sverige, Per Hultengård o Jeanette Gustafsdotter

Styrgruppen, via Viveka Hansson

Public service-bolagens referensgrupp, Anna Stål Isaksson m.fl.

Publicistklubben, via Susanna Skarrie

Advokatsamfundet, Anne Ramberg

Övergripande kommentarer och synpunkter

Sveriges Tidskrifter

Vi är med på förslaget till MO/MEN så här långt.

Advokatsamfundet, Anne Ramberg

Jag har läst och tycker att förslaget ser mycket bra ut. Väl avvägt!

Journalistförbundet

Journalistförbundet delar bilden av att dagens system där en myndighet granskar innehållet i medier är förlegat och bör ersättas med ett självreglerande system. Det finns också andra fördelar med ett nytt system, till exempel blir det tydligare för allmänheten vilken instans som hanterar medieetiken. Det är positivt att förutsättningarna för att få till stånd en förändring utreds.

Journalistförbundet

Journalistförbundet är som huvudman i Pressens Samarbetsnämnd en av organisationerna bakom dagens självreglerande system. Journalistförbundet anser att det är anmärkningsvärt att inte alla huvudmän fått möjlighet att påverka arbetet med att ta fram förslaget.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Initiativet till att sondera och utreda möjligheterna att skapa ett vidgat medieetiskt system togs av Utgivarna. Upplägget av arbetet med en särskild arbetsgrupp där ingen av dagens huvudmän finns med skapades för att öka förutsättningarna att tänka nytt och att undvika positionering i detta första inledande skede. Den möjlighet som Journalistförbundet och övriga huvudmän för PO/PON att påverka arbetet tillgodoses genom att organisationerna ingått i den särskilda referensgruppen.

Styrgruppen

Vi delar uppfattningen att minsta möjliga nämnaren är "mini MO/MEN" (rapportens förslag) – och att det kan vara en möjlig väg framåt.

Vi efterlyser också en övertygande argumentation kring varför journalistiken bör provas på ett och samma ställe. För det demokratiska uppdraget, för allmänheten.

Förtydliga och skärpa aspekterna kring saklighet, opartiskhet och reklamfrågan. Det behövs ett fördjupat resonemang kring frågorna för förståelsen.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Synpunkterna tillgodoses enligt arbetsgruppen i det framlagda förslaget.

Tidningsutgivarna

En arbetsgrupp inom Föreningen Utgivarna har tagit fram ett förslag till hur det pressetiska självreglerande systemet med Allmänhetens Pressombudsman (PO) och Pressens Opinionsnämnd (PON) skulle kunna ersättas med en självprövning som omfattar även etermedierna och andra former av publiceringar med en ansvarig utgivare. Detta i form av en Allmänhetens Medieombudsman (MO) och en Mediernas etiska nämnd (MEN) TU tillstyrker förslaget med nedanstående kommentarer (finns inklippta under respektive rubrik/NF).

PS-bolagens referensgrupp

Vi kan se att det finns skäl för att överväga en anslutning för PS-bolagen till en Mediernas etiska nämnd som enskilda personer kan vända sig till när de anser att de har lidit en publicitetsskada på programföretagens olika plattformar. Principen om att värna om de människor som intervjuas av och på andra sätt medverkar i ansvarstagande medier är fundamentet i medieetiken. PS-bolagen står bakom principerna sedan mer än 40 år tillbaka och kan ha anledning att överväga att vara med och värna om den för medieetiken så viktiga grundprincipen.

Publicistklubben

Förslaget är i sin helhet väl genomarbetat och argumenterat. Det är ett första steg som verkar rimligt, en minsta gemensam nämnare. Men det är fortfarande två system, MO/MEN och GRD, vilket är förvirrande. Men för en vanlig medborgare kan det vara svårt att se skillnad på t ex saklighet i rapportering (Granskningsnämnden) och det som gäller privatlivet (publicitetsskada MO/MEN), än mindre förstå att det är just där skiljelinjen går. Allmänhetens stöd för systemet är avgörande för att vi ska få behålla ett självsanerande system. Det perspektivet saknas i förslaget. Förslaget behöver argumentera övertygande om varför journalistiken behöver provas på ett och samma ställe.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Arbetsgruppen anser att synpunkterna tillgodoses genom det historiska avsnittet och beskrivningen av medielandskapet idag.

Publicistklubben

Vad är nästa steg? Förslaget skulle vinna på att det fanns ett resonemang om detta är ett första steg eller om det är den version som man tänker sig ska vara den slutliga? Om det är ett första steg, vad är då nästa? Hur ser skiljelinjen mot GRN ut i så fall? Det krävs ett resonemang kring saklighet, opartiskhet och reklamfrågan.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Arbetsgruppen menar att för att MO/MEN ska realiseras krävs, precis som Publicistklubben också framhåller, att hitta ett förslag som är möjligt att genomföra utan alltför stora förändringar av dagens medieetiska granskning. När MO/MEN:s verksamhet etablerat sig finns inget som hindrar att huvudmännen överväger och ev. vidgar systemet till att omfatta fler prövningsgrunder eller ändringar i övrigt. Arbetsgruppen har inte sett som sin uppgift att försöka "titta runt hörnet".

Vilka publiceringar ska provas?

Journalistförbundet

Ställer sig i huvudsak bakom de överväganden som presenteras i förslaget. Journalistförbundet noterar att arbetsgruppen skriver att den ordning som idag gäller för tryckta skrifter även ska gälla i det nya systemet. Det innebär att skrifter som kommer ut med fyra eller fler utgåvor per år omfattas av PO/PON:s prövning, oavsett om de anslutit sig till det självreglerande systemet eller inte. Detsamma gäller för dessa mediers webbutgåvor. Journalistförbundet ställer sig bakom förslaget men kan inte se att detta återfinns i de nya materiella reglerna som föreslås. Enligt instruktionen för MO och stadgarna för MEN ska Medieetikens förvaltningsorgans förteckning vara avgörande för huruvida ett ärende kan

prövas. Enligt 5 § i Medieetikens förvaltningsorgans stadgar krävs det dock att massmediet omfattas av TF/YGL och utges av företag som tillhör något av förvaltningsorganets huvudmän. Journalistförbundet kan inte se att det framgår av de föreslagna reglerna att nuvarande ordning fortsatt ska gälla. Det vore enligt Journalistförbundet olyckligt om möjligheten att pröva medier som valt att stå utanför systemet försvann. Detta eftersom det skulle minska systemets legitimitet kraftigt.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Arbetsgruppen delar invändningen och gör följande tillägg/ändringar:

Instruktionen för MO § 2 tredje stycket ändras till:

”MO kan pröva publiceringar oavsett publiceringsplattform i

- massmedier som är anslutna till någon av huvudmännen för medieetiken,
- som upptas i MEFO:s förteckning över massmedier som frivilligt anslutit sig till självregleringen,
- periodiska skrifter med utgivningsbevis och
- publiceringar på plattformar, t.ex. sociala medier, som sker på uppdrag av utgivare för ovanstående medier”

Stadgarna för MEN § 2 ändras till: ”Nämnden kan pröva publiceringar i massmedier som anges i § 2 i instruktionen för MO.”

Stadgar för MEFO. § 5 utgår medan § 6 tillförs ett fjärde stycke enligt följande: ”MEFO ska föra ett register över de massmedier som ansökt och beviljats att ingå i det medieetiska systemet.” Övriga paragrafer i stadgarna för MEFO numreras om.

Inger Skalse/TV4

S. 33 avstyrker förslag om att ta emot anmälan från juridisk person. Riskerar inte frågan om publicitetsskada för företag att handla om stora skadestånd och hämmar gräv?

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Enligt arbetsgruppen ska anmälningar från juridiska personer kunna tas upp till prövning om det gäller rätten till beriktigande och genmäle. Det är den ordning som även gäller för dagens medieetiska prövning inom PO/PON.

Register

Journalistförbundet

Enligt arbetsgruppens förslag ska Medieetikens förvaltningsorgan hålla ett register över vilka medieföretag som omfattas av det medieetiska systemet. Det är enligt Journalistförbundet bra att det finns ett sådant register eftersom det underlättar för allmänheten att få information om vilka medier som omfattas. Det är dock enligt Journalistförbundet olämpligt att låta ett register vara styrande för huruvida en prövning kan ske eller inte. Att hålla ett register uppdaterat innebär vissa praktiska utmaningar. Det kan till exempel uppstå problem om ett utgivningsbevis för en webbplats upphör eller om ett företag byter namn. Vad händer om det kommer in en anmälan mot ett företag som inte finns med på listan men som faktiskt, enligt de uppställda kriterierna, omfattas av systemet? Enligt ordalydelsen av stadgarna går en sådan anmälan inte att pröva. Detta riskerar att påverka legitimiteten i systemet. Journalistförbundet anser istället att det bör framgå av stadgarna vilka medier som omfattas av systemet genom att kriterierna beskrivs på ett tydligt sätt.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Invändningen tillgodoses genom de ändringar i stadgar och instruktioner för MO, MEN och MEFO som anges i avsnittet Vilka publiceringar ska prövas?

Vad ska prövas i sak?

Inger Skalse/TV4

För att se mer matigt ut och ha något rejält att erbjuda politiker och myndigheter bör förslaget ta på sig något fler regler än bara publicitetsskada t.ex. publicitetsskada/privatlivet, korrekta nyheter/saklighet och textreklam/otillbörligt gynnande.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Det är centralt att nu hitta en nivå för att kunna förverkliga ett vidgat etiskt system. Att i ett första skede försöka införa krav på t.ex. saklighet som enskild prövningsgrund framstår för arbetsgruppen som att greppa över för mycket. Om ytterligare frågor ska underställas prövning av MO/MEN får bli en fråga för huvudmännen att bedöma när verksamheten satt sig.

PS-bolagens referensgrupp

Vi ställer oss negativa till förslaget att publicitetsskada ska kunna prövas avseende avlidna personer. Enligt svensk rätt har avlidna inget privatliv. GRN kan i dag inte pröva en avlidens persons privatliv. Däremot prövas i enstaka fall om avlidnas närmast anhörigas privatliv kan anses vara kränkt om mycket känsliga uppgifter publiceras om deras döda anhöriga, till exempel närgångna bilder från brottsplatser. Vi anser att en sådan möjlighet räcker.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Vårt förslag har ingen annan innebörd än det som referensgruppen beskriver.

Publicitetsreglerna

Journalistförbundet

Begreppet "massmedia" förekommer på flera ställen i förslaget. Journalistförbundet ifrågasätter om det inte kan bytas ut mot "media" för att undvika ett ålderdomligt språkbruk.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Arbetsgruppen anser att ordet massmedia väl beskriver det som omfattas av medieetiken, dvs att det handlar om medier som sprids till en vidare krets.

Tidningsutgivarna

Vad gäller detaljer rörande utformningen av det medieetiska regelverket vill TU – när de övergripande frågorna fått ett svar – återkomma.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Det kommer att finnas anledning att återkomma till detaljerna vad gäller utformningen av ett vidgat medieetiskt system såväl vad gäller ekonomi, organisation som sakinhåll. Det naturliga forumet för att slutgiltigt i detalj fastställa publicitetsreglerna är MEFO.

Journalistförbundet

I inledningen till de nya publicitetsreglerna föreslår arbetsgruppen att det ska stå att friheten som TF/YGL ger media ställer krav på "saklighet, allsidighet och hänsyn till enskildas integritet och privatliv". Journalistförbundet tycker att det är bra att första stycket i inledningen uppdaterats men tycker att det för mycket liknar (den nya) regel 2. Inledningen bör ha en mer generell och resonerande ton liknande den som gäller idag.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Viss dubbling är ofrånkomlig. Tanken med inledningen är att med några korta meningar anslå tonen och sammanfatta innehållet i reglerna.

PS-bolagens referensgrupp

Det förslag till nya publicitetsregler som finns i utredningen är i stort sett identiskt med förslaget i Funckes tidigare utredning. Redan 2013 skrev PS-bolagen att "den konkreta utformningen av spelreglerna behöver föregås av en grundläggande analys där jämförelser mellan praxis från Pressens Opinionsnämnd (PON) och GRN bör ingå som en viktig del." Vi ser inte att någon sådan analys har gjorts och anser att behovet kvarstår.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Självfallet måste varje punkt i de kommande publicitetsreglerna nagelfaras ord för ord. Denna prövning finns all anledning att återkomma till i det fortsatta arbetet, se svaret till Journalistförbundet ovan. Arbetsgruppens förslag ska ses som ett underlag eller om man så vill ett utkast. Däremot har vi

svårt att se att en analys av PO/PON och GRN:s praxis är absolut nödvändig. Avsikten och uppdraget är inte att utforma ett system baserat på och som stadfäster antingen GRN eller PO/PON:s praxis eller en sammanvägning av GRN och PO/PON praxis utan att skapa ett regelverk som kan utgöra en vägledning för en god publicistisk hållning. En medieetisk prövning ska utgå från att varje anmälan är unik och ska prövas på sina egna grunder och att praxis inte ska styra bedömningarna. Här finns en kulturkrock mellan en mer fri självprövande etisk verksamhet och en regelstyrd och praxisbunden myndighetsutövning.

1. Ansvaret för en publicering faller alltid, odelat och i sin helhet på utgivaren.

Journalistförbundet

Den nya regeln motsvara dagens regel 17, som säger "Observera att hela ansvaret för namn- och bildpublicering faller på den som återger materialet". Enligt Journalistförbundet får dock regeln en helt ny innebörd. Det finns också anledning att ifrågasätta riktigheten i påståendet att ansvaret alltid faller på utgivaren. Publiceringar på sociala medier som inte omfattas av utgivaransvaret kan enskilda medarbetare till exempel hållas ansvariga för. Om det saknas utgivare kan även andra hållas ansvariga för en publicering enligt ansvarskedjan i TF. Det är inte heller ansvarig utgivare som är den som svarar inför PO/PON utan "tidningen". Den nya formuleringen ger sken av att det är ansvarig utgivare som personligen svarar inför PO/PON och är därför i kombination med vad som anförts ovan missvisande.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Publicitetsreglerna riktar sig främst till den som avgör och sätter gränserna för vad som ska publiceras inom respektive massmedium. Med den som "återger materialet" kan inte någon annan avses än utgivaren eftersom som denne fattar beslut om publicering. Vad gäller frågan om klander och kravet på expeditonsavgift vid fällande utslag riktar sig dessa till medieföretaget som sådant. Detta klargörs i stadgarna för MEN, se bilaga till arbetsgruppens förslag. Arbetsgruppen delar invändningen vad gäller frågan om att andra än utgivaren kan bli ansvariga och förslår följande tillägg i regeln "... utgivaren eller den som annars kan hållas ansvarig".

PS-bolagens referensgrupp

Detsamma gäller PS-bolagens förutsättning i det tidigare remissvaret att kraven i publicitetsreglerna ska ställas på företagen och inte på ansvarig utgivare. Tvärtom föreslås i utredningen att det i publicitetsreglerna ska tydliggöras att "Ansvaret för en publicering faller alltid, odelat och i sin helhet på utgivaren".

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Frågan om vem som ska hållas etiskt ansvarig och vara formell motpart till MO/MEN vid en prövning är inte tydlig i dagens regler. Arbetsgruppen tycker att det bör övervägas att adressera ansvaret till utgivaren. Det etiska ansvaret faller alltid ytterst på utgivaren precis som när det gäller det rättsliga ansvaret enligt TF/YGL. Samtliga medier som är tänkta att ingå i systemet omfattas idag av regeln om ensamansvar. Enligt arbetsgruppen bör den i utkastet formulerade regeln kompletteras, se vidare kommentaren till Journalistförbundets synpunkter ovan.

2. Ge korrekta nyheter och skildra händelser på ett allsidigt sätt.

Journalistförbundet

Den nya bestämmelsen ersätter portalbestämmelsen i de nuvarande reglerna som föreskriver att "Massmediernas roll i samhället och allmänhetens förtroende för dessa medier kräver korrekt och allsidig nyhetsförmedling". Journalistförbundet ser en risk med att skriva att alla "händelser" och inte bara nyhetshändelser ska skildras på ett allsidigt sätt eftersom det finns en viss skillnad i hur texter bedöms beroende på i vilken form de publiceras. Krönikor får till exempel inte anses ha samma krav på allsidighet som nyhetstexter.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Krönikor ger visserligen utrymme för skribenten att tycka till och ta ut svängarna. Men även krönikor, analyser och ledare kan åsamka enskilda publicitetsskada och ska kunna bedömas mot publicitetsreglerna.

Arbetsgruppen byter ut ordet "händelser" mot "förhållanden" i bestämmelsen för att därmed täcka in ett större område av publiceringar.

4. Kravet på saklighet gäller alla delar av en publicering, såväl innehåll som form och presentation.
Journalistförbundet

Den nya bestämmelsen ska ersätta dagens regel med samma nummer som säger att "Löpsedel, rubrik och ingress skall ha täckning i texten". Journalistförbundet anser precis som arbetsgruppen att nuvarande regel måste anpassas för att kunna gälla även andra medieformer. Journalistförbundet anser dock att regeln i sin nya utformning får en helt ny innebörd.

Eftersom det står "Kravet på saklighet gäller..." kan den som läser få intryck av att saklighet är ett begrepp som beskrivs på något annat ställe i regelverket. Så är dock inte fallet eftersom ordet "saklighet" inte förekommer i dagens regelverk. För att reglerna ska bli begripliga för utomstående som inte är insatta i den medieetiska terminologin bör innebörden av begreppet beskrivas på något sätt i reglerna.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Det kan diskuteras om bestämmelsen behövs, det ligger i saken natur att publicitetsreglerna gäller alla delar av en publicering och oavsett form. Men ambitionen har varit att föra över bestämmelsen om att rubriker och löpsedlar ska ha täckning i texten så att den gäller även webbpubliceringar och etersändningar. Ska regel bibehållas kanske den bör formuleras som att "Publicitetsreglerna är tillämpliga på alla delar av en publicering, såväl innehåll som form och presentation".

8. Rätta felaktiga uppgifter. Publicera rättelser utan dröjsmål och på ett sådant sätt att den som tog del av de felaktiga uppgifterna kan ta del av rättelsen.

Journalistförbundet

I motsvarande regel i dagens regelverk står det att rättelse och genmäle ska publiceras "på så sätt att de kan uppmärksammas av dem som har fått del av de ursprungliga uppgifterna". Det finns en betydelseskillnad i den skrivningen och den nya som föreslås eftersom den nuvarande skrivningen tydligare ställer krav på att rättelsen eller genmålet ska gå att uppmärksamma. Journalistförbundet förordar den nuvarande formuleringen.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Vi delar inte invändningen. Formuleringen "kan ta del av" innebär just att det ska finnas en möjlighet att ta del av dem inte att "ska få del av".

9. Ge den som i nyhetersammanhang utsätts för kritik tillfälle att samtidigt bemöta kritiken och sträva efter att återge alla inblandades åsikter.

Journalistförbundet

Det kan noteras att den nya regeln delvis fått en ny innebörd jämfört med sin föregångare (nummer 13) där det står "Sträva efter att ge personer, som kritiseras i faktaredovisande material tillfälle att bemöta kritiken samtidigt." Om avsikten inte är att införa en absolut skyldighet att kontakta den som utsätts för kritik i nyhetssammanhang bör det framgå av den nya bestämmelsen på samma sätt som det gör idag.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Formuleringen "Ge den ..." är mer uppfordrande, krävande, än "Sträva efter ..." och inskräper och markerar vikten av rätten till genmäle men ska inte kan läsas som att den är "tvingande" eftersom det omöjliga skulle kunna förenas med ett normalt nyhetsarbete. Arbetsgruppen har efter diskussioner valt att i sitt utkast som kommer att vidarebehandlas inom MEFO behålla formuleringen "sträva efter" vilket inte nödvändigtvis innebär att MO/MEN bedömning av denna mycket centrala publicitetsregel kommer att vara "mildare" än med en mer kategorisk formulering.

13. Avstå från publiceringar som kan kränka den personliga integriteten om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning.

Journalistförbundet

Det kan ifrågasättas om begreppet "personlig integritet" ska lyftas in i de nya reglerna. Rättsutvecklingen på integritetsområdet har gjort att begreppets innebörd ständigt utvidgas. Vad som är en personuppgift är till exempel inte längre begränsat till uppgifter om en person utan ett ärendenummer har ansetts kunna utgöra en personuppgift. För att inte leda tankarna fel hos den som vill göra en anmälan bör därför ett annat uttryck väljas. Uttrycket "privatlivets helgd" är ålderdomligt och bör därför bytas ut. Ett alternativ är att använda sig av terminologin "den enskildes privatliv" som återfinns i Radio- och TV-lagen.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Arbetsgruppen instämmer i Journalistförbundets invändning vad gäller begreppet "personlig integritet" och ersätter det därför med "den enskildes privatliv".

Tidningsutgivarna

Det framtida medieetiska systemet TU delar utredningens uppfattning att en vidgad och stärkt medieetisk självreglering stärker mediernas oberoende från myndigheter och politiker och att ambitionen med en vidgad självreglering därför ska vara att skapa ett sammanhållet system för att skydda enskilda från publicitetsskada. TU tillstyrker därför förslaget om MO/MEN. TU anser däremot inte att det ska ses som ett uttryck för att värna "den personliga integriteten". "Personlig integritet" är ett begrepp som ligger nära den lagstiftning och den terminologi som används av Datainspektionen och som därför bör undvikas i medieetiska sammanhang.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Se svar till Journalistförbundet ovan.

14. Visa personer som varit utsatta för olyckor, brott eller andra traumatiska händelser största möjliga hänsyn. Tänk på att det bakom varje drabbad finns anhöriga.

Journalistförbundet

Förslaget innebär att den regel som tidigare gällt om publiceringar i samband med självmord tas bort. Det är en regel som är under ständig diskussion och där det finns många olika uppfattningar. Tas regeln bort finns det dock en risk för att det uppfattas som att Pressens Samarbetsnämnd ändrat inställning avseende lämpligheten i att publicera uppgifter om självmord. Journalistförbundet anser att en sådan förändring kräver djupare diskussioner och grundlig utredning av vilka konsekvenser det skulle få. Journalistförbundet föreslår därför att dagens regel om publicering av självmord ska finnas kvar tills vidare.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

"Traumatiska händelser" är ett begrepp som kan inkludera många olika händelser och därför är väl lämpat att använda i detta sammanhang. Självmord är däremot en sådan exceptionell händelse att den bör nämnas i regeln. Arbetsgruppen delar Journalistförbundets synpunkt i denna fråga.

17. Framhäv inte enskildas kön, politiska tillhörighet, religiösa åskådning, sexuella läggning, ursprung eller andra personliga egenskaper om det saknar betydelse i sammanhanget och är missaktande.

Journalistförbundet

Det kan noteras att arbetsgruppen tycks vilja ta bort "yrke" ur uppräkningslistan i dagens regel (nummer 10). Journalistförbundet ifrågasätter syftet med att ta bort "yrke". Arbetsgruppen har också bytt ut "etniskt ursprung" till "ursprung", samt tagit bort "nationalitet". Journalistförbundet anser att ordet ursprung är för brett. Ett alternativ är att använda samma formulering som i bestämmelsen om hets mot folkgrupp som gäller "nationellt eller etniskt ursprung". Det kan också ifrågasättas om "andra personliga egenskaper" inte är ett för brett begrepp. Även här finns det anledning att hämta inspiration från bestämmelsen om hets mot folkgrupp där begreppet "annan liknande omständighet" används. 2 Se Brottsbalken, 29 kapitlet, 2 §, 7 punkten, med lydelsen: "(...) ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet".

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Begreppet "personliga egenskaper" får anses koppla särdrag som t.ex. funktionsvariationer till en enskild och kan anses träffa vad som åsyftas bättre än det lite svävande "liknande omständigheter"

som även kan inkludera omständigheter som inte är kopplade till en enskild. Arbetsgruppen har efter diskussioner däremot funnit att "personliga förhållanden" är ett ännu bättre begrepp. Vi förtydligar också "ursprung" genom att i förslaget från arbetsgruppen skriva "nationell och etiskt ursprung".

20. NNNNNN

Journalistförbundet

Noteras att det saknas en regel.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Åtgärdas genom omnumrering

21. *Tänk på att en person i lagens mening alltid är oskyldig tills en fällande dom vunnit laga kraft. Kravet på saklighet och allsidighet innebär att den slutliga utgången av en skildrad rättssak som regel bör redovisas.*

Begreppet "vunnit laga kraft" är nytt i bestämmelsen. Det kan ifrågasättas om innebörden av det är tillräckligt välkänt för gemene man. Ett alternativ är "till fällande dom meddelats och börjat gälla". Begreppet "saklighet" återkommer här. Journalistförbundet vill erinra om det som framförts ovan om att det saknas en definition av begreppet. Journalistförbundet anser också att rubriken "oskuldpresumtion" är juridisk och krånglig och bör ersättas av vanligt språkbruk.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

"Oskuldspresumtion" kan visserligen vara svårtytt när det står för sig själv. Men av sammanhanget anser vi att begreppets innebörd blir tydligt.

Preskriptionstider

Journalistförbundet

Det är enligt Journalistförbundet positivt att arbetsgruppen föreslår att det i vissa fall ska vara möjligt att pröva publiceringar som ligger längre tillbaka i tiden än tre månader, särskilt mot bakgrund av pågående publiceringar på nätet.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Vi instämmer.

Tidningsutgivarna

TU tillstyrker arbetsgruppens förslag om att preskriptionstid ska räknas tre månader från offentliggörandet. Det, rättsligt sett, olyckliga synsättet på preskription (och den s k "arvssynden") bör inte överföras till det press-/medieetiska systemet.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Arbetsgruppen instämmer.

Finansiering

Journalistförbundet

Delar arbetsgruppens bedömning att det är rimligt att medieföretagen även fortsatt står för merparten av kostnaden för systemet. Detta bör i alla fall gälla om arbetet med yrkesetiken precis som idag enbart ska bekostas av Journalistförbundet.

Journalistförbundet noterar att det inte framgår av förslaget att Journalistförbundet även bidrar ekonomiskt till systemet genom att arvoda förbundets ledamöter och suppleanter i PON. Den totala kostnaden för Journalistförbundet (exklusive yrkesetiken) uppgår till cirka 75 000 kr/år.

Utöver att Journalistförbundet finansierar den delen av det pressetiska systemet som PO/PON utgör finansierar Journalistförbundet ensamt arbetet med yrkesetiken. Det handlar om kostnader för bland annat kommunikation, administration av anmälningar och utbildningar av journalister och journaliststudenter i etik. Sekreteraren i Yrkesetiska nämnden arbetar också aktivt med att öka kunskapen om det medieetiska systemet. En viktig del handlar om att svara på frågor från allmänheten om innebörden av yrkesreglerna men även frågor om hur det medieetiska systemet med sina olika organ fungerar. Sammanlagt uppgår förbundets kostnader för yrkesetiken till cirka en miljon kr/år.

Journalistförbundet vill också påminna om att det historiskt har hänt att Journalistförbundet finansierat administrationen av PO/PON. I samband med att kostnaderna ökade mycket som en följd av sjukskrivningar och höga ärendebalanser behövde det tillföras medel för att finansiera en extraresurs. Journalistförbundet var då med och bidrog ekonomiskt. Kostnaden fördelades solidariskt mellan TU, Sveriges tidskrifter och Journalistförbundet.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Enligt vad arbetsgruppen inhämtat från PO/PON:s kansli arvoderas branschorganisationernas representanter i PON med 301:-/ sammanträde. Arvodet ska ses som en ersättning för inläsning. Till allmänhetens representanter samt PON:s ordföranden utgår ett särskilt arvode. Om Journalistförbundet eller någon annan branschorganisationerna utöver det symboliska arvodet betalar timersättning är något som varje organisation har att ta ställning till och finansiera. Vi föreslår att MEFO ges i uppdrag att fastställa vilka arvoden som ska utgå, se bilaga 4 i vårt förslag.

Vad gäller Journalistförbundets kostnader för yrkesetiken är det något som faller utanför arbetsgruppens uppdrag att värdera eller väga in när organisationen och finansieringen av medieetiken nu ses över.

Publicistklubben

Förslaget är sannolikt underfinansierat. Vad finns det för möjligheter till starkare finansiering eller andra lösningar för att förankra och förklara systemet mot allmänheten? I förslaget finns inte utrymme för särskilt mycket marknadsföring av det medieetiska systemet mot allmänheten, vilket vi tror behövs för att göra det begripligt och motiverat för medborgarna. Dagens PO lägger cirka 30 procent av sin arbetstid på att vara ute och föreläsa om pressetik i olika sammanhang, men det är ett eget beslut. Med ökad belastning av antal ärenden som ska utredas finns det risk för att det uppdraget får stryka på foten.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Frågan om "marknadsföring" av MO/MEN är viktig. Att upplysa om verksamheten är något som arbetsgruppen till stor del menar kommer att ombesörjas av de medieföretag och branschorganisationer som omfattas av det självreglerande systemet. Det hindrar självfallet inte att MEFO kan besluta om ytterligare åtgärder och tillskjuta mer resurser.

Den utåtriktade verksamheten som PO bedriver idag utgår arbetsgruppen ifrån att även MO ska kunna fortsätta.

Skillnader och likheter, PO/PON – GRN

PS-bolagens referensgrupp

Vi delar utredningens bedömning att det som mest förenar granskningssystemen PO/PON och GRN är principen om skydd av enskildas privatliv och rätten för den enskilda som anser att den lidit en publicitetsskada att få sin sak prövad. I båda fallen är det bara direkt berörda som kan få sin anmälan prövad (till skillnad från GRN:s prövning av till exempel opartiskhet och saklighet där vem som helst som anmält kan få till stånd en prövning i GRN).

En genomgång av 19 fällande beslut i PON under första halvåret 2017 ger inte vid handen att det har funnits någon större skillnad i hur PON och GRN har bedömt liknande fall. Det finns också något enstaka exempel på att PON har gjort bedömningar som avser videopubliceringar. Likheterna i bedömning är noterbara inte minst mot bakgrund av att GRN arbetar utifrån en väl etablerad praxis medan PO/PON inte vill tala om praxis utan är noga med att påpeka att alla fall avgörs individuellt utifrån de pressetiska reglerna och principen om en ansvarig hållning till utgivarskapet. I praktiken verkar det ändå alltså inte generellt sett vara någon större skillnad i bedömningspraxis. Den stora skillnaden finns i handläggningen inför de båda nämndernas beslut. I PO/PON är det en erfaren publicist, nuvarande PO Ola Sigvardsson, som gör den första bedömningen av anmälningarna medan det i GRN är tjänstemän på den statliga myndigheten MPRT som bereder ärendena. Eftersom det inte går att få upplysningar om de fall där PO eller PON friar är det svårt att utifrån få den insyn som behövs för att närmare kunna utreda om det har någon betydelse för hur många av de som anmäler som verkligen får sin sak prövad av nämnden.

Rent allmänt är PON mindre transparent än GRN. Alla anmälningar, yttranden från programbolagen och beslut från GRN är allmänna handlingar medan anmälningar till PO och friande beslut är hemliga. I realiteten blir dock skillnaden mindre eftersom GRN sekretessbelägger uppgifter om enskilda som anmält publicitetsskador.

Rent formellt skiljer sig också systemen åt såtillvida att PO/PON i allmänhet korresponderar med ansvariga utgivare medan det är programbolagen som står till svars inför GRN.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Det är viktigt att MO/MEN:s verksamhet kännetecknas av öppenhet. Samtidigt finns ett berättigat och välmotiverat intresse att hålla vissa uppgifter hemliga, t.ex. vad gäller anmälningar och i de fall en enskild inte vill att hennes/hans namn ska offentliggöras. Skillnaden mellan GRN och PO/PON vad gäller anmälningar är att huvudregeln hos GRN är att anmälningar är allmänna och offentliga men kan beläggas med sekretess medan anmälningar till PO alltid är hemliga enligt den hedersregel som gäller för verksamheten. Vi vill påpeka att samtliga PON:s beslut, oavsett om de är friande eller innehåller klander, är offentliga. Var och en som önskar kan få del även av friande beslut. Arbetsgruppen väljer att överföra den ordning som gäller för PO/PON till det nya medieetiska systemet vilket framgår av arbetsgruppens förslag till stadgar för MEN, (bilaga 2).

Frågan om opartiskhet och saklighet

PS-bolagens referensgrupp

Vår analys av opartiskhetskravet på public service skiljer sig markant från den som görs i detta första utkast till utredningen. Vi menar på goda grunder att just det oavvisliga kravet på opartiskhet skiljer PS-bolagen från alla andra medier i Sverige. Här finns en omfattande praxis som under 90 års tid har vuxit fram i en växelverkan mellan programbolagen och tidigare radionämnden, numera granskningsnämnden. Ett av de viktigaste bidragen som vi kan ge till utredningen är just en ingående kunskap på detta område.

Vi har på basis av denna kunskap invändningar mot den beskrivning av skillnader och likheter i de olika systemen avseende opartiskhet och saklighet som görs i utkastet. Flera uppgifter behöver korrigeras och kompletteras. Analysen liknar till stor del den som gjordes i Nils Funckes tidigare utredning från 2013, "Medieetik och självanserande – skiss till en vidgad och stärkt prövning". PS-bolagen hade i sitt gemensamma remissvar till den invändningar på flera punkter som nu upprepas i oförändrat skick i det förevarande utkastet från arbetsgruppen.

Ett exempel på ovanstående är på s 20 f där det inledningsvis redogörs för public service-bolagens möjlighet att ha kommentatorer. Därefter dras slutsatsen att GRN:s bedömningar av kommentatorer liknar den tillåtande praxis som PO/PON har för vad som kan sägas i ledare, insändare och krönikor. I själva verket är det just den typen av partiska ställningstaganden som PS-bolagen fälls för om de görs av reportrar, kommentatorer, programledare eller andra som kan betraktas som företrädare för programföretagen. Detta missförstånd påpekades redan 2013 av PS-bolagen.

Publicitetsreglernas krav på en korrekt och allsidig nyhetsförmedling kan inte jämföras med kraven på saklighet och opartiskhet. Begreppet "allsidig" i publicitetsreglerna sägs i utredningen vara synonymt med opartiskhetskravet i sändningstillstånden. Det är inte korrekt. Allsidig nyhetsförmedling är endast en liten del av opartiskhetskravet som omfattar allsidighet i alla situationer, förbud för företrädare för PS-bolagen att ta ställning i kontroversiella frågor och kravet på bemötande av framförd kritik. Efterlevnaden av dessa krav kan också prövas oavsett om eventuella brister leder till en publicitetsskada/ett intrång i enskilds privatliv eller inte. Genmälesrätten är kopplad till opartiskhetskravet på så sätt att det är rätten att bemöta framförd kritik i efterhand och prövas inte sällan inom ramen för samma opartiskhetsärenden.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Det är mer som förenar än som skiljer vad gäller t.ex. kravet på saklighet och opartiskhet. Men skillnader finns och bör enligt synpunkterna från referensgruppen förtydligas. Detta görs genom nedanstående *kursiverade* tillägg på sidan 19 i vårt förslag:

"I det pressetiska regelverket ställs motsvarande krav på att särskilja värderande från refererande yttranden. I punkt ett under rubriken "Ge korrekta nyheter" heter det att massmedierna ska ge "läsaren/mottagaren möjlighet att skilja på faktaredovisning och kommentarer". Precis som när det gäller granskningsnämndens bedömningar av kommentarer har även PO/PON en mer tillåtande syn på vad som kan sägas i ledare, insändare och krönikor än på nyhetsplats. *Men i de fall det förekommer partiska ställningstaganden i PS-bolagens sändningar faller GRN om yttrandena framförs av reportrar, kommentatorer, programledare eller andra som kan betraktas som företrädare för programföretagen.*

Skrivningen på s. 20 ändras enligt det kursiverade nedan:

Begreppet "allsidig" i de pressetiska reglerna kan i detta sammanhang i *delvis* ses som synonymt med "opartisk" i sändningstillstånden. Även i sändningstillstånden för public service förekommer för övrigt begreppet allsidig i samband med *kravet att företagen ska ge medborgarna ett allsidigt underlag för att ge dem förutsättning att ta ställning i samhällsfrågor. GRN formulerar det som att "kontroversiella ämnen eller händelser får inte behandlas på ett ensidigt sätt". Det ska tilläggas att begreppet "opartiskhet" har en vidare innebörd än "allsidig". Opartiskhetskravet innefattar bland annat ett förbud för företrädare för programföretagen att ta ställning i kontroversiella frågor samt kravet på bemötande av kritik. Dessa krav kan tillskillnad mot kravet på allsidighet i det pressetiska systemet prövas oavsett om det leder till en publicitetsskada för en enskild eller inte.*

Frågan om rättelse och genmäle

PS-bolagens referensgrupp

Vi anser att det finns goda skäl att hålla alla aspekter av opartiskhets- och saklighetskraven på public service utanför det föreslagna medieetiska systemet. Det betyder att vi ställer oss tveksamma till lämpligheten i att PS-bolagen underkastar sig en prövning av publicitetsskada när det gäller juridiska personer avseende rättelse och genmäle. Här blir riskerna för en dubbelprövning alltför stora enligt vår bedömning. Att flytta en sådan prövning från GRN till MO/MEN skulle vara att plocka ut en viss del av opartiskhets- och saklighetsbedömningarna från GRN. En sådan ordning skulle knappast bli tydlig och avsevärt öka riskerna för dubbelprövning.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Arbetsgruppen anser att denna farhåga kan elimineras genom att det i instruktionen för GRN skrivs in att nämnden inte ska pröva frågan om rättelse och genmäle i de fall de utgör enda prövningsgrunden. Det framgår i utkastet till en ändring i instruktionen för GRN som finns i arbetsgruppens förslag under rubriken "Nödvändiga beslut". Där anges bland annat att GRN inte ska pröva anmälningar om intrång i en enskilds privatliv eller om prövningsgrunden ensamt avser frågan om rättelse och genmäle.

Frågan om dubbelprövning

PS-bolagens referensgrupp

Vi ser att risken för dubbelprövning av PS-bolagens program minimeras om det endast är uppgiften att pröva bestämmelsen om enskilds privatliv som flyttas från GRN till en självreglerande prövningsinstans, medan hela prövningen av opartiskhet och saklighet ligger kvar hos GRN. Att flytta över delar av prövningen av opartiskhet, saklighet, genmäle och rättelse skapar däremot gränsdragningsproblem som vi inte anser är tillräckligt belysta i utkastet.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Arbetsgruppen menar att den avgränsning som föreslås är tydlig och att även frågan om genmäle och rättelse bör läggas under MO/MEN medan däremot frågan om saklighet och opartiskhet endast ska kunna bli en del av prövningen om det uppstår en publicitetsskada för en enskild, alltså inte en prövning rent allmänt.

Hänvisning av anmälare

PS-bolagens referensgrupp

Det föreslås att uppkommande "kollisioner" mellan vad GRN respektive MO/MEN ska pröva ska lösas genom att båda instanserna tar sitt ansvar för att smidigt och obyråkratiskt slussa anmälaren till rätt instans. Här måste vi påpeka att GRN är en myndighet och kan därmed inte avstå från att pröva en anmälan som kommer in och som ligger inom dess behörighet att pröva.

Det behöver också analyseras hur en initial prövning av om ärendet ligger inom respektive tillsynsorgans prövning praktiskt ska gå till. Många gånger kommer det att krävas att tillsynsorganet tar in en fil för att lyssna/titta på inslaget för att kunna avgöra sin behörighet. Den bedömningen kommer också att kunna innefatta en del av sakprövningen, t.ex. om någon är identifierad och personligen berörd. Någon sådan analys görs inte i utredningen.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Självfallet kan en myndighet inte avvisa en begäran om prövning om den faller inom myndighetens behörighet. Dubbelprövning undviks genom att instruktionen för GRN ändras. Vid avgörandet om GRN är behörig att ta upp frågan eller inte måste självfallet en inledande prövning göras. Detta gör också redan idag för att avgöra om en anmälan kan prövas i sak eller inte. Det kan vara nödvändigt att en anmälan kompletteras eller analyseras för att avgöra om GRN kan ta upp den till prövning. Om en sådan komplettering faller ut så att anmälan inte kan tas upp så ska GRN självfallet inte göra en prövning i sak och därmed heller inte bedöma om inslaget ska frias, klandras eller fällas.

Gemensam portal för MO/MEN och GRN

Journalistförbundet

Arbetsgruppen anser att det bör finnas en "gemensam portal" med information om det medieetiska systemet. Syftet med en sådan portal är att hänvisa mediekonsumenten till rätt organ när personen vill göra en anmälan. Journalistförbundet anser att det vore bra med en sådan gemensam portal. Enligt Journalistförbundet är det viktigt att det även finns hänvisning till och information om såväl Yrkesetiska nämndens som Reklamombudsmannens verksamhet på en sådan portal.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Frågan om sådan hänvisning förefaller lämplig att göra om portalen ska göra anspråk på att lotsa enskilda rätt. Men denna fråga får bedömas och avgöras av MEFO.

Publicering av fällningar

PS-bolagens referensgrupp

En stor skillnad är att en fällning i PON kostar pengar för det fällda företaget och att den fällda tidningen måste åta sig att publicera hela den text om fällningen som PON har skrivit. I GRN räcker det med att programbolaget sammanfattar beslutet på "lämpligt sätt" i tv-sändning. Det behöver utredas närmare hur en fällning i MEN ska kunna publiceras i en etersändning.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Formerna för publicering av utslag i MEN föreslår vi blir föremål för beslut inom MEFO. Med tanke på att samtliga medier har webbplatser anser vi, vilket framgår av förslaget, att hela besluten ska offentliggöras där när det gäller etermedierna. I sändning kan en kort sammanfattning göras med hänvisning till webbpubliceringen, i tv lämpligen genom en textremsa.

MEFO - namnfrågan

Journalistförbundet

Ifrågasätter om "Medieetikens förvaltningsorgan" är ett ändamålsenligt namn på den nya samarbetsorganisationen för Journalistförbundet, Publicistklubben och Utgivarna. Namnet får anses begränsande i den meningen att all annan verksamhet än den som syftar till att förvalta det medieetiska systemet faller utanför. Enligt Journalistförbundet skulle den nya samarbetsorganisationen kunna få en

mycket bredare och viktigare roll i samhällsdebatten. Det kan även noteras att Pressens Samarbetsnämnd i viss mån har en bredare roll.

Ordet "förvaltning" för också tankarna till myndighetsutövning och en av poängerna med det nya systemet är ju att komma bort från just myndighetsutövningen. Journalistförbundet noterar att Medieetikens förvaltningsorgan föreslogs som namn redan i den utredning som Nils Funcke gjorde för Utgivarna 2013. I sitt yttrande över den utredningen ifrågasatte även Publicistklubben valet av nytt namn. Journalistförbundet anser att det nya namnet bör bygga på dagens system och föreslår istället till exempel Medieetikens Samarbetsnämnd.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Tanken med att använda begreppet "förvaltningsorgan" var att tydligare särskilja denna förvaltande funktion från nämnden, MEN. Att begreppet även används inom myndigheternas verksamhet anser vi inte gör att det inte kan användas i detta sammanhang. Även ordet "nämnd" förekommer inom offentlig förvaltning. Vi delar inte Journalistförbundets farhågor att själva namnet skulle begränsa MEFO:s möjligheter att ta upp till etiken närbesläktade eller andra frågor som berör massmediernas villkor. För att tydliggöra detta föreslår vi att det i MEFO:s stadgar intas en bestämmelse om att MEFO om det finner det lämpligt kan ta upp bland annat yttrandefrihetsrättsliga frågor, se bilaga 4 till vårt förslag.

Stadgar för MEFO

Journalistförbundet

Ställer sig frågande till att Utgivarna, som i sin helhet inte är en del av Pressens Samarbetsnämnd, föreslår nya stadgar för Pressens Samarbetsnämnd utan att tillfråga samtliga huvudmän. Journalistförbundet ställer sig också frågande till uppgiften om att det inte skulle finnas några stadgar för Pressens Samarbetsnämnd. Att det finns stadgarna för den så kallade delegationen framgår av Spelreglerna. (se Spelregler för press, TV och radio). Betydelsen av dessa stadgar kan diskuteras men dessa stadgar får anses spegla hur det praktiska arbetet i Pressens Samarbetsnämnd idag fungerar och det finns därför ingen anledning att bortse från dessa när nya stadgar arbetas fram. Journalistförbundet anser att dagens stadgar för Pressens Samarbetsnämnd bör beaktas vid utarbetande av nya stadgar för samarbetsorganisationen. Journalistförbundet kan inte se att det finns anledning att ändra nuvarande ordning på ett så ingripande sätt som föreslås.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Arbetsgruppen överlämnar åt den kommande processen att närmare överväga stadgarnas utformning.

MEFO:s sammansättning

Journalistförbundet

Utser i dag en fjärdedel av ledamöterna i Pressens Samarbetsnämnd. Journalistförbundet har förståelse för att den andelen i det nya systemet skulle behöva minska. Enligt förslaget skulle Journalistförbundet dock endast utse en åttondel av ledamöterna i Medieetikens förvaltningsorgan. Journalistförbundet anser inte att den föreslagna fördelningen av ledamöter och suppleanter mellan huvudmännen är acceptabel.

Arbetsgruppen anser att Publicistklubbens roll som ordförande i nämnden bör stadgefästas. Det är av tradition Publicistklubben som är ordförande i nämnden vilket fungerar bra. Det finns dock praktiska problem med att stadgefästa ordförandeskapet. Det kräver till exempel att någon från Publicistklubben är närvarande för att det ska gå att hålla ett möte med Medieetikens förvaltningsorgan.

Journalistförbundet anser att ordföranden precis som enligt dagens stadgar bör utses inom nämnden.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Vi har efter överväganden kommit fram till uppfattningen att MEFO inom sig bör utse ordförande. I förslaget till stadgar för MEFO ändras därför första stycket i § 3 till "Förvaltningsorganet utser inom sig ordföranden för ett år i taget."

Fördelningen av antalet ledamöter har utgått ifrån en organisation en röst. Arbetsgruppen vidhåller att detta är det rimliga sättet att fördela mandat. Visserligen skulle man kunna dubblera antalet

ledamöter så att varje organisation får utse dubbelt så många ledamöter som i förslaget. Men det skulle inte rubba den fördelning som Journalistförbundet anser nu blir skev.

Tidningsutgivarna

Inte heller kan TU – åter igen som tilltänkt huvudfinansiär - acceptera att lämna över finansieringsfrågan av ett medieetiskt system till en tilltänkt MEFO (Mediernas Förvaltningsorganisation), där TU endast indirekt finns representerad. Det gäller i synnerhet, som Journalistförbundet och Publicistklubben – till skillnad från TU - föreslås ha en representation, men endast ”i symbolisk omfattning bidra ekonomiskt till systemet”.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Vi delar synpunkten och föreslår att § 2 i stadgarna för MEFO formuleras om så att det tydligt framgår att samtliga huvudmän i Utgivarna ska vara representerade i MEFO. Förslag till lydelse:

”Medlemmarna i föreningen Utgivarna; TU-medier i Sverige, TV4 gruppen, SR, SVT, UR och Sveriges Tidskrifter samt Publicistklubben och Journalistförbundet utser vardera en ledamot och en suppleant.”

Journalistförbundet

Journalistförbundet delar uppfattningen att det bästa för verksamheten vore om Journalistförbundet och Publicistklubben även fortsatt var huvudmän för det pressetiska självreglerande systemet tillsammans med Utgivarna. Det är förvånansvärt att arbetsgruppen övervägt något annat alternativ.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Synpunkterna är tillgodosedda i vårt förslag. Att andra alternativ diskuterats och övervägs samt övergetts visar på den vikt arbetsgruppen fäster vid att den nuvarande sammansättningen med representanter från fler än medieföretag består.

MEN:s sammansättning

Chefs JO, Elisabeth Rynning

Jag sympatiserar med arbetsgruppens önskan att bredda sammansättningen bland de ledamöter som representerar allmänheten i nämnden, genom att involvera institutioner med bättre överblick över andra samhällsområden än de med juridisk anknytning. I dagsläget utses naturligtvis också personer helt utan anknytning till juridiken, men det kan säkert göras mer. Även om samrådsprocessen kompliceras något om ytterligare en part tillkommer, bör det kunna hanteras.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Arbetsgruppen välkomnar synpunkten. Om och i så fall hur det ska ske får avgöras av MEFO.

Styrgruppen

Det finns också frågeställningar som bör resoneras kring. Kan staten få utse ledamöter i MO/MEN eller ska GRN få ledamöter i MO/MEN? Kan man starta mini MO/MEN utan att ändra instruktionen till GRN? Kan detta öppna vägen för att kapa banden till GRN på sikt – och då kommer det då krävas en utredning (SOU)?

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Som framgår anser vi att instruktionen för GRN måste ändras. Vi finner det principiellt felaktigt att regeringen ska utse ledamöter till MEN. Det skulle innebära att självregleringen förlorar en stor del av sitt värde och tillit hos allmänheten. På motsvarande sätt skulle en ordning där MEN har representation i GRN undergräva tilltron till självregleringen.

Tidningsutgivarna

TU kan – som en, via Utgivarna, tilltänkt fortsatt huvudfinansiär – däremot inte acceptera att stå utanför representationen i ett tilltänkt MEN.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Precis som när det gäller MEFO föreslår arbetsgruppen att det tydliggörs i § 10 i stadgarna för MEN att samtliga huvudmän i Utgivarna ska vara representerade i MEN. Första stycket i förslaget till stadgar ändras till följande:

” Medlemmarna i föreningen Utgivarna; TU-medier i Sverige, TV4 gruppen, SR, SVT, UR och Sveriges Tidskrifter samt Publicistklubben och Journalistförbundet utser vardera en ledamot och en suppleant.”

Extern medverkan inom systemet

Chefs JO, Elisabeth Rynning

Jag har ju fått tillfälle att yttra mig över rapporten Medieetiken i framtiden – en vidgad och stärkt självreglering. Arbetsgruppens förslag berör många intressanta frågor, men av främst tidsskäl måste jag tyvärr begränsa mig till frågan om chefsJO:s medverkan i bl.a. utseendet av allmänhetens representanter i det nya prövningsorganet Mediernas etiska nämnd.

Den motsvarande funktion som ChefsJO – tillsammans med ordföranden i Sveriges Advokatsamfund – idag har med avseende på Pressens opinionsnämnd är onekligen en litet udda fågel bland ChefsJO:s uppgifter. Man kan säkert också ha synpunkter på lämpligheten av att en företrädare för en statlig tillsynsmyndighet har inflytande över valet av ledamöter i ett självregleringsorgan av detta slag. Jag föreställer mig dock att det rör sig om en strävan efter att ledamöterna ska utses av företrädare för oberoende organ med hög legitimitet och samhällsengagemang utan politisk anknytning, samt gärna med förståelse för vikten av såväl tryckfrihet och yttrandefrihet som ett tillfredsställande integritetsskydd för medborgarna. Efter att ha diskuterat frågan med mina ombudsmannakolleger har jag kommit fram till att jag inte har några invändningar mot förslaget att chefsJO ska ha en funktion av detta slag även i det nya system som föreslås.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Arbetsgruppen uppskattar Chefs JO:s ställningstagande för en framtida medverkan i MO/MEN.

Advokatsamfundet, Anne Ramberg

Avser att delta i verksamheten precis som idag.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Arbetsgruppen uppskattar samfundets ställningstagande.

Tidningsutgivarna

TU tillstyrker att Advokatsamfundet och Chefs-JO:s roll i dagens system flyttas med till MO/MEN, liksom att allmänhetens representanter i MEN bör bibehållas med nuvarande andel av ledamöterna samt att ordförandeskapet även i fortsättningen ska ligga på ordinarie domare eller före detta domare.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Yttrandet överensstämmer med arbetsgruppens förslag.

Journalistförbundet

Journalistförbundet delar bedömningen att Advokatsamfundet och Chefs JO:s roll i dagens system bör flyttas med till det nya systemet.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Yttrandet överensstämmer med arbetsgruppens förslag.

MEFO:s beslut

Journalistförbundet

Arbetsgruppen föreslår att Medieetikens förvaltningsorgan ska vara beslutsför när minst fem ledamöter är närvarande. Journalistförbundet noterar att det i kombination med den föreslagna fördelningen av ledamöter mellan huvudmännen skulle innebära att Utgivarna ensam har

beslutanderätt i Medieetikens förvaltningsorgan. Journalistförbundet anser inte att det finns anledning att ändra de regler som idag gäller för beslutsförhet, det vill säga att det krävs att alla huvudmän har en representant närvarande.

Arbetsgruppen föreslår att stadgarna ska kunna ändras genom två likalydande beslut.

Journalistförbundet noterar att förslaget i kombination med den föreslagna fördelningen av ledamöter mellan huvudmännen och förslaget om beslutsförhet innebär att Utgivarna kan ändra stadgarna utan att Journalistförbundet godkänner det eller ens är närvarande. (Publicistklubben måste enligt förslaget alltid närvara eftersom arbetsgruppen föreslår att Publicistklubbens ordförandeskap ska vara stadgefäst.) Enligt stadgarna för delegationen krävs det att samtliga huvudmän godkänner stadgeförändringar. Journalistförbundet anser inte att det finns anledning att ändra den ordningen. Journalistförbundet ifrågasätter om Chefs-JO och ordföranden i Sveriges Advokatsamfund behöver informeras om nomineringsprocessen när ärenden om att tillsätta ny MO bereds.

Oklarheten kring dagens stadgar för Pressens Samarbetsnämnd är inte tillfredställande.

Journalistförbundet anser att det vore bra om Pressens Samarbetsnämnd gemensamt kunde utveckla heltäckande stadgar för nämndens arbete. Det kan också underlätta arbetet med att skapa ett nytt medieetiskt system framöver.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Arbetsgruppen anser liksom Journalistförbundet att strävan efter konsensus ska vara stark och avspegla sig i stadgarna. Vi föreslår mot bakgrund av Journalistförbundets synpunkter att stadgarna ändras enligt nedan.

”§ 4. Förvaltningsorganets främsta uppgift är att vårda Publicitetsreglerna – etik för massmedia.

Ändringar i publicitetsreglerna kan endast göras om samtliga huvudmän är överens. Inför beslut om ändringar ska alltid MO och MEN:s ordförande ges tillfälle att yttra sig.”

Särskilt om jäv inom MEN

PON ordförandena, Anders Eka

Nils Funcke och Anders Eka e-postkorrespondens återges nedan:

ANDERS: Jag har med stort intresse tagit del av rapporten. Tiden har inte medgett någon djupare analys men rapporten framstår som genomtänkt. Jag har egentligen endast en synpunkt. Den tar sikte på den reglering av jäv som föreslås. I § 9 i förslaget till stadgar för MEN anges ”Vid jäv ska utkvittning ske.” Jag är inte klar över vad som riktigt avses med det. Jävsfrågan återkommer i § 15 där det sägs att ledamöter som inte befunnits jäviga äger rätt att närvara.

Förslagen ger intryck av att en mer formaliserad jävsprövning och jävsbehandling är tänkt att förekomma. Om man vill gå i den riktningen är det nog så att man också behöver införa någon materiell jävsbestämmelse som jävsprövningen i så fall ska ske mot.

I dag saknas vad jag vet reglering om dessa frågor. Det som finns är § 6 i de nuvarande stadgarna där det anges att de ledamöter som ska representera allmänheten inte får stå i beroendeförhållande till tidningsföretag eller pressens organisationer. (En motsvarande bestämmelse föreslås i § 10.)

NILS: Klokt om jäv. Tycker du att en bestämmelse är umbärlig? Om vi ska ha en sådan har du någon tanke om utformningen?

ANDERS: Jag är nog närmast inne på att man inte bör försöka sig på att formulera någon jävsregel.

Risken är att den inte skulle passa för nämndens verksamhet.

Exempelvis rättegångsbalkens och förvaltningslagens regler kan vara värdefulla som utgångspunkt när man diskuterar jävsfrågor i nämnden men att försöka sätta något på pränt är nog svårare. En nämnd av detta slag bygger ju på att det finns en koppling mellan branschen i vidare mening och de aktörer som får sina publiceringar prövade. Någon motsvarande utgångspunkt finns inte för jävsreglerna exempelvis i rättegångsbalken. De reglerna bygger snarast på största möjliga avstånd mellan de som prövar saken och övriga inblandade.

Sedan är det väl en annan sak att det kan vara viktigt att MEN inom sig diskuterar och utarbetar principer för jävsbedömningen och hanteringen. Men detta kan man kanske överlämna till nämnden att hantera.

NILS: Låter klokt. Men kanske ändå bra med en allmänt hållen regel om att MEN ska vara observant på frågan om jäv. Kanske något i stil med: "Nämnden bör uppmärksamma risken för intressekonflikter som riskerar att minska tilltron till verksamheten."

Vad tror du?

ANDERS: Ja, en sådan allmän regel kan ha sitt värde. Och blir dessutom något som MEN kan hänga upp sina diskussioner i dessa frågor på.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Arbetsgruppen ändrar den föreslagna lydelsen i § 6 i stadgarna för MEN till:

"Nämnden bör vara uppmärksam på intressekonflikter som kan riskera verksamhetens trovärdighet."

Textreklam

Tidningsutgivarna

TU tillstyrker utredningens uppfattning om att frågorna om textreklam inte ska inkluderas i prövningen hos ett framtida MO/MEN.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Om det i en framtid anses lämpligt att ta in regler om textreklam i MO/MEN får väckas inom MEFO och avgöras där. Att nu ta in även denna prövning skulle komplicera och riskera att starkt fördröja eller till och med omöjliggöra införandet av ett vidgat medieetiskt system.

Journalistförbundet

Den som läser arbetsgruppens förslag kan få intrycket av att Pressens Samarbetsnämnd bara avhandlar frågor om det pressetiska systemet. Det framgår däremot inte att nämnden på senare år samarbetat kring frågan om textreklam och att frågor om yttrandefrihet också behandlas i nämnden.

Som huvudman i Pressens Samarbetsnämnd vill Journalistförbundet efterlysa en tidsplan för beslutsprocessen i Pressens Samarbetsnämnd. Det är också Journalistförbundets uppfattning att processen skulle gynnas av att samtliga huvudmän fick delta aktivt i arbetet med att utarbeta ett nytt medieetiskt system.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Pressens samarbetsnämnd äger självfallet frågan om hur den ska förhålla sig till utredningen och det förslag som kommer att beslutas av Utgivarnas styrelse. Vad gäller övriga frågor om yttrandefrihet och textreklam är det självfallet möjligt att väcka sådana frågor inom MEFO.

Inger Skalse/TV4

s. 24 fördel om MO/MEN drar in frågan om textreklam till sig på ett tydligt sätt, snarare än att lämna den till andra.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Se motiveringen i förslaget och svaren ovan till Journalistförbundet och TU.

Yrkesetiken

Tidningsutgivarna

TU tillstyrker utredningens uppfattning om att frågorna om yrkesetik inte ska inkluderas i prövningen hos ett framtida MO/MEN.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Arbetsgruppen har ingen annan synpunkt än TU.

Journalistförbundet

Yrkesregler uppdaterades i samband med förbundets kongress 2014. Journalistförbundet noterar att det är de gamla reglerna som finns med i bakgrunden till förslaget.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Åtgärdas genom att de nya reglernas lyfts in i utredningens bilaga 7.

Journalistförbundet

Vi delar inte arbetsgruppens bedömning att det saknas förutsättningar att lyfta in yrkesetiken i det framtida medieetiska systemet.

Journalistförbundet ser precis som arbetsgruppen ett värde i att de Etiska reglerna för massmedia presenteras tillsammans med Yrkesreglerna. Detta är också ett steg framåt jämfört med den utredning som Nils Funcke gjorde för Utgivarna 2013.

Sedan 2016 ingår det en allmänhetens representant i Yrkesetiska nämnden. Allmänhetens representant nomineras av Advokatsamfundet och utses av Journalistförbundets styrelse. Kammarrättspresident, Thomas Rolén, är allmänhetens representant i nuläget.

Pressens Samarbetsnämnd står som helhet bakom yrkesreglerna även om det är Journalistförbundet som är den främsta informationsspridaren av reglerna. Yrkesreglerna är i sig en viktig del i det självreglerande systemet. För allmänheten är det naturligt att mediebranschen som helhet tar ansvar inte bara för vad som publiceras utan även för hela hantverket. Om inte branschen gemensamt står upp för en god yrkesetik riskerar det att utmana bilden av ansvarstagande medier.

Journalistförbundet delar inte den mycket generaliserande bild om skillnaderna mellan prövningen i Yrkesetiska nämnden och PON som presenteras i bilaga 17. Principen om fri bevisprövning gäller generellt i svensk processrätt, även i tryckfrihetsmål. Det finns inget i dagens system som säger att PO/PON inte får ägna sig åt bevisprövning. Den som läser besluten kan också se att PO/PON ägnar sig åt bevisprövning och även i viss mån bevisvärdering. PO/PON kan visserligen utgå från det som publicerats men vid bedömningen vägs även de uppgifter som anmälaren och tidningen framfört i sina svar till PO in. Det är dessa utsagor som ligger till grund för PO/PON:s bedömning. Samma sak gäller för Yrkesetiska nämnden. Att Yrkesetiska nämnden skulle stöta på problem med bevisvärderingen i någon högre utsträckning än PON är enligt Journalistförbundet svårt att se.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Som framförs i utredningen och även i svaren ovan vad gäller textreklam anser inte arbetsgruppen att det är möjligt att inledningsvis inkludera yrkesetiken som en självständig prövningsgrund i MO/MEN. Frågor om arbetsmetoder och sätt tas endast upp till prövning när de lett till eller bidragit till att en enskild utsatts för en publicitetsskada.

Frågan om behovet av lagändring

Journalistförbundet

Delar bedömningen att det inte krävs någon grundlagsändring för att genomföra de förslag som arbetsgruppen presenterat. Journalistförbundet har uppfattat att regeringen har för avsikt att utreda förutsättningarna för ett nytt medieetiskt system. Detta framgår av tilläggsdirektiven till Public Service-utredningen (se dir 2017:73 och KU 2016:06 s.15) Vad som inte framgår är huruvida regeringen är av uppfattningen att det behövs grundlagsändringar för att införa ett nytt medieetiskt system. Det är enligt Journalistförbundet av stor vikt att regeringens uppfattning i den frågan klargörs, om det inte redan har gjorts. Justitiedepartementet tar i skrivande stund fram direktiv till en ny utredning på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området. Om regeringen anser att det behövs grundlagsändringar bör den nya utredningen få i uppdrag att föreslå förändringar av YGL.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Arbetsgruppens uppfattning överensstämmer med Journalistförbundets vad gäller synen att en grundlagsändring inte är nödvändig.

PS-bolagens referensgrupp

Så vitt vi kan se är det inte fullständigt utrett vilka lagändringar som krävs för att förslaget ska kunna genomföras fullt ut, det vill säga att en del av den statliga efterhandsgranskningen av PS ska kunna flyttas över till ett självreglerande organ. Det nämns att en ny hemställan behöver göras vilket torde betyda att Utgivarna därmed skulle dra tillbaka den hemställan som efter den förra utredningen och Peter Danowskys rapport gjordes till regeringen redan 2015.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Det finns inget som hindrar att en ny hemställan görs i synnerhet som den förra inte hörtsammats. En eventuell ny hemställan kommer att baseras på ett konkret förslag som antagits av Utgivarnas styrelse och ges därmed en tyngd jämfört med en allmänt hållen begäran om utredning.

Kommentarer om oklarheter och påpekanden

Inger Skalse/TV4

fel på s. 14 om nyheter och regioner, samt ger intryck av att allt ska göras tillgängligt för funktionsnedsatta. Kolla aktuella sändningstillstånd. Bara *en del* av utbudet ska göras tillgängligt enligt särskilt beslut.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Korrigeras till ”– utforma *en del* av sändningarna så att de är tillgängliga för personer med funktionsnedsättningar.”

Inger Skalse/TV4

oklar syftning s.23 i mellanstycket under rubriken. Avses endast stillbild och text?

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Alla former av publiceringar omfattas av vårt förslag.

Inger Skalse/TV4

s. 24 förstår inte vad som menas med ”kränkning av grupp” i näst sista stycket

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Förtydligas genom tillägget ”själva gruppen”.

Inger Skalse/TV4

S. 27, 3e stycket – förordar inte att sträcka ut till företagstidningar. Då riskerar vi att hamna i och sammanblandas med ”företagskommunikation”. Vi bör särskilja oss som publicister.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Medieetiken enligt vårt förslag gör ingen skillnad mellan olika kategorier av tryckta publikationer. Skiljelinjen går vid om skriften är en periodisk skrift med utgivare eller inte.

Inger Skalse/TV4

S. 28 - 29 Oklart och rörigt om vad som menas angående publicister och medarbetares egna konton i sociala medier

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Förtydligas.

Inger Skalse/TV4

S. 31 Film och böcker är ofta ”konstnärers” verk. De bör inte dras in i detta. Reklamfilm och publicitetsskador rimmar inte. All reklam måste följa lagen om namn och bild i reklam. Annan instans.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Om att vidga omfattningen av det medieetiska systemet ytterligare får bli en fråga för MEFO. Vårt förslag inkluderar ej t.ex. böcker eftersom de ej utgör periodiska skrifter.

PS-bolagens referensgrupp

Public service är en angelägenhet för hela svensk folket. Vi saknar en analys av vilka fördelar och nackdelar de föreslagna förändringarna skulle innebära för PS-bolagens publik. Det för oss så viktiga publikperspektivet saknas i utredningen.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Arbetsgruppen menar och anser att det framgår i förslaget att ett vidgat system stärker såväl medieetiken i sig som att PS-bolagen ges en självständigare roll gentemot myndigheterna. Alternativet till ett MO/MEN är ett försvagat PO/PON samt med största sannolikhet en utökad myndighetsprövning av PS-bolagen och övriga massmedier.

PS-bolagens referensgrupp

I beskrivningen av de verksamheter som bedrivs av de olika medieföretagen (s. 9) görs jämförelser som inte kan betraktas som korrekta. Medieormen och SVT Opinion kan inte jämföras med tidningarnas debattsidor och Ring P1 kan inte sägas motsvara tidningarnas insändarsidor. Medieormen på Sverigesradio.se, som för övrigt kommer att läggas ned vid årsskiftet, är en interaktiv, webbaserad "mediebok" med syftet att utveckla de journalistiska arbetssätten, i dialog med publiken och med nya verktyg för att få in mer kunskap och perspektiv. SVT Opinion på svt.se har en motsvarighet i ett tv-sänt program, Opinion Live, och innehåller videofilmade inlägg. Ring P1 är ett programledarlett radioprogram med inringande gäster.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Formuleringarna nyanseras så att de skillnader som, trots de principiella likheterna, finns framgår tydligare.

PS-bolagens referensgrupp

Beskrivningen av tillstånd och villkor för public service (s. 12 f) innehåller felaktigheter och otydligheter och behöver arbetas om. Vissa delar av våra villkor redovisas och andra inte. Urvalet framstår inte som självklart. Vissa delar benämns som "mer övergripande" utan att det framgår varför eller på vilket sätt. Här finns också sakfel t.ex. längden på nuvarande sändningstillstånd.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Vi ändrar "mer övergripande" till "allmänt formulerade".
Felaktigheten om sändningstillståndens längd korrigeras.

PS-bolagens referensgrupp

Det som skrivs i de två sista styckena under rubriken "Vad prövas i sak" (s. 15) saknar relevans eftersom PO/PON inte tillämpar publicitetsreglerna på det sättet. Så vitt vi kan förstå är det arbetsgruppens bedömning att en sådan prövning inte heller ska införas (jfr s. 32).

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Vi formulerar om det andra av de stycken som avses enligt följande:

"Det finns exempel där PON fällt publiceringar som orsakat efterlevande i deras egenskap av anhöriga en publicitetsskada. Att skydda efterlevande från publicitetsskada innebär ibland indirekt också att de avlidnas rätt till ett värdigt eftermäle beaktas. Enligt arbetsgruppens uppfattning bör den ordningen föras med in i MO/MEN."

PS-bolagens referensgrupp

Den slutsats som dras om GRN:s utnyttjande av initiativrätten (s. 16) torde inte kunna dras av de siffror som redovisas där.

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Stycket om initiativrätten skrivs om så att det kursiverade nedan utgår:

"När det gäller prövning av frågan om intrång i privatlivet krävs att den direkt berörde ger sitt tillstånd till en prövning. Granskningsnämnden har liksom PO en initiativ rätt. *Denna initiativ rätt har använts i allt mindre utsträckning under senare år.* Enligt granskningsnämndens statistik minskade antalet initiativ från 52 år 2007 till 15 år 2011 för att under 2016 åter öka till 30.

PS-bolagens referensgrupp

Redogörelsen för antalet anmälningar och granskningar i GRN skiljer inte på anmälningar och ärenden. Många inslag anmäls av flera personer. Det är inte heller korrekt att GRN prövar alla

anmälningar. Vissa anmälningar, som inte direkt berör enskilda eller företag, tas inte upp till granskning. Se instruktion för Granskningsnämnden 13§ (bilaga 9).

Arbetsgruppens förslag/kommentar

I utkastet används den benämning som GRN tillämpar, se årsredovisningen för 2016 s. 22. Alla anmälningar prövas så till vida att det avgörs om anmälan ska föranleda en ändring i sak. Detta redovisas i vårt förslag.

PS-bolagens referensgrupp

I utredningen anges felaktigt att public service-bolagen idag kan "räkna webben" (s 23, slutet av sista stycket).

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Förtydligas genom ändrad skrivning och att orden "räkna hem" som är inom citattecken för att markera att beskrivningen är symbolisk. Ny formulering:

"Även om GRN:s tillsyn inte omfattar webbpubliceringarna kan programföretagen i sina årliga redovisningar upplysa regering och riksdag om det totala utfallet av verksamheten och därmed hur de i praktiken uppfyller kravet på tillgänglighet sett till hela bolagens verksamhet."

PS-bolagens referensgrupp

I utredningen anges på vissa ställen att förslagen innebär eller inte innebär en förändring i relation till vad som gäller idag. Utgångspunkten är då den prövning som sker i PO/PON och inte det som gäller i GRN (t.ex. s. 32 näst sista stycket och s. 33 fjärde stycket).

Arbetsgruppens förslag/kommentar

Förtydligas så att det framgår att det är PO/PON som avses.

Utgivarna
Kungsgatan 62, Box 22500
104 22 Stockholm

Yttrande: Medieetiken i framtiden – en vidgad och stärkt självreglering

Övergripande synpunkter

Journalistförbundet har tagit del av förslaget Medieetiken i framtiden – en vidgad och stärkt självreglering. Journalistförbundet är som huvudman i Pressens Samarbetsnämnd en av organisationerna bakom dagens självreglerande system. Journalistförbundet anser att det är anmärkningsvärt att inte alla huvudmän fått möjlighet att påverka arbetet med att ta fram förslaget.

Journalistförbundet delar bilden av att dagens system där en myndighet granskar innehållet i medier är förlegat och bör ersättas med ett självreglerande system. Det finns också andra fördelar med ett nytt system, till exempel blir det tydligare för allmänheten vilken instans som hanterar medieetiken. Det är positivt att förutsättningarna för att få till stånd en förändring utreds.

Journalistförbundets yttrande följer i stort förslagets disposition.

MO och MEN:s ställning

Journalistförbundet delar uppfattningen att det bästa för verksamheten vore om Journalistförbundet och Publicistklubben även fortsatt var huvudmän för det pressetiska självreglerande systemet tillsammans med Utgivarna. Det är förvånansvärt att arbetsgruppen övervägt något annat alternativ.

Journalistförbundet delar bedömningen att Advokatsamfundet och Chefs JO:s roll i dagens system bör flyttas med till det nya systemet.

Namnfrågan

Journalistförbundet ifrågasätter om "Medieetikens förvaltningsorgan" är ett ändamålsenligt namn på den nya samarbetsorganisationen för Journalistförbundet, Publicistklubben och Utgivarna. Namnet får anses begränsande i den meningen att all annan verksamhet än den som syftar till att förvalta det medieetiska systemet faller utanför. Enligt Journalistförbundet skulle den nya samarbetsorganisationen kunna få en mycket bredare och viktigare roll i samhällsdebatten. Det kan även noteras att Pressens Samarbetsnämnd i viss mån har en bredare roll.

Ordet "förvaltning" för också tankarna till myndighetsutövning och en av poängerna med det nya systemet är ju att komma bort från just myndighetsutövningen. Journalistförbundet noterar att Medieetikens förvaltningsorgan föreslogs som namn redan i den utredning som Nils Funcke gjorde för Utgivarna 2013. I sitt yttrande över den utredningen ifrågasatte även Publicistklubben valet av nytt namn. Journalistförbundet anser att det nya namnet bör bygga på dagens system och föreslår istället till exempel Medieetikens Samarbetsnämnd.

Vilka publiceringar ska provas?

Journalistförbundet ställer sig i huvudsak bakom de överväganden som presenteras i förslaget. Journalistförbundet noterar att arbetsgruppen skriver att den ordning som idag gäller för tryckta skrifter även ska gälla i det nya systemet. Det innebär att skrifter som kommer ut med fyra eller fler utgåvor per år omfattas av PO/PON:s prövning, oavsett om de anslutit sig till det självreglerande systemet eller inte. Detsamma gäller för dessa mediers webbutgåvor.¹ Journalistförbundet ställer sig bakom förslaget men kan inte se att detta återfinns i de nya materiella reglerna som föreslås. Enligt instruktionen för MO och stadgarna för MEN ska Medieetikens förvaltningsorgans förteckning vara avgörande för huruvida ett ärende kan provas. Enligt 5 § i Medieetikens förvaltningsorgans stadgar krävs det dock att massmediet omfattas av TF/YGL och utges av företag som tillhör något av förvaltningsorganets huvudmän. Journalistförbundet kan inte se att det framgår av de föreslagna reglerna att nuvarande ordning fortsatt ska gälla. Det vore enligt Journalistförbundet olyckligt om möjligheten att pröva medier som valt att stå utanför systemet försvann. Detta eftersom det skulle minska systemets legitimitet kraftigt.

Enligt arbetsgruppens förslag ska Medieetikens förvaltningsorgan hålla ett register över vilka medieföretag som omfattas av det medieetiska systemet. Det är enligt Journalistförbundet bra att det finns ett sådant register eftersom det underlättar för allmänheten att få information om vilka medier som omfattas. Det är dock enligt Journalistförbundet olämpligt att låta ett register vara styrande för huruvida en prövning kan ske eller inte. Att hålla ett register uppdaterat innebär vissa

¹ Se Medieetiken i framtiden – en vidgad och stärkt självreglering, sid 29, f.

praktiska utmaningar. Det kan till exempel uppstå problem om ett utgivningsbevis för en webbplats upphör eller om ett företag byter namn. Vad händer om det kommer in en anmälan mot ett företag som inte finns med på listan men som faktiskt, enligt de uppställda kriterierna, omfattas av systemet? Enligt ordalydelsen av stadgarna går en sådan anmälan inte att pröva. Detta riskerar att påverka legitimiteten i systemet. Journalistförbundet anser istället att det bör framgå av stadgarna vilka medier som omfattas av systemet genom att kriterierna beskrivs på ett tydligt sätt.

Vad ska prövas i sak?

Det är enligt Journalistförbundet positivt att arbetsgruppen föreslår att det i vissa fall ska vara möjligt att pröva publiceringar som ligger längre tillbaka i tiden än tre månader, särskilt mot bakgrund av pågående publiceringar på nätet.

Ekonomi och administration

Journalistförbundet delar arbetsgruppens bedömning att det är rimligt att medieföretagen även fortsatt står för merparten av kostnaden för systemet. Detta bör i alla fall gälla om arbetet med yrkesetiken precis som idag enbart ska bekostas av Journalistförbundet.

Journalistförbundet noterar att det inte framgår av förslaget att Journalistförbundet även bidrar ekonomiskt till systemet genom att arvodera förbundets ledamöter och suppleanter i PON. Den totala kostnaden för Journalistförbundet (exklusive yrkesetiken) uppgår till cirka 75 000 kr/år.

Utöver att Journalistförbundet finansierar den delen av det pressetiska systemet som PO/PON utgör finansierar Journalistförbundet ensamt arbetet med yrkesetiken. Det handlar om kostnader för bland annat kommunikation, administration av anmälningar och utbildningar av journalister och journaliststudenter i etik. Sekreteraren i Yrkesetiska nämnden arbetar också aktivt med att öka kunskapen om det medieetiska systemet. En viktig del handlar om att svara på frågor från allmänheten om innebörden av yrkesreglerna men även frågor om hur det medieetiska systemet med sina olika organ fungerar. Sammanlagt uppgår förbundets kostnader för yrkesetiken till cirka en miljon kr/år.

Journalistförbundet vill också påminna om att det historiskt har hänt att Journalistförbundet finansierat administrationen av PO/PON. I samband med att kostnaderna ökade mycket som en följd av sjukskrivningar och höga ärendebalanser behövde det tillföras medel för att finansiera en extraresurs. Journalistförbundet var då med och bidrog ekonomiskt. Kostnaden fördelades solidariskt mellan TU, Sveriges tidskrifter och Journalistförbundet.

Avgränsningar mellan GRN och MO/MEN

Arbetsgruppen anser att det bör finnas en "gemensam portal" med information om det medieetiska systemet. Syftet med en sådan portal är att hänvisa mediekonsumenten till rätt organ när personen vill göra en anmälan. Journalistförbundet anser att det vore bra med en sådan gemensam portal. Enligt Journalistförbundet är det viktigt att det även finns hänvisning till och information om såväl Yrkesetiska nämndens som Reklamombudsmannens verksamhet på en sådan portal.

Förslaget till nya Publicitetsregler – etik för massmedia

Begreppet "massmedia" förekommer på flera ställen i förslaget. Journalistförbundet ifrågasätter om det inte kan bytas ut mot "media" för att undvika ett ålderdomligt språkbruk.

I inledningen till de nya publicitetsreglerna föreslår arbetsgruppen att det ska stå att friheten som TF/YGL ger media ställer krav på "saklighet, allsidighet och hänsyn till enskildas integritet och privatliv". Journalistförbundet tycker att det är bra att första stycket i inledningen uppdaterats men tycker att det för mycket liknar (den nya) regel 2. Inledningen bör ha en mer generell och resonerande ton liknande den som gäller idag.

Kommentarer till de nya reglerna (i den nya ordningsföljd som föreslås):

1. *Ansvar för en publicering faller alltid, odelat och i sin helhet på utgivaren.*
Den nya regeln sägs motsvara dagens regel 17, som säger "Observera att hela ansvar för namn- och bildpublicering faller på den som återger materialet". Enligt Journalistförbundet får dock regeln en helt ny innebörd. Det finns också anledning att ifrågasätta riktigheten i påståendet att ansvar alltid faller på utgivaren. Publiceringar på sociala medier som inte omfattas av utgivaransvar kan enskilda medarbetare till exempel hållas ansvariga för. Om det saknas utgivare kan även andra hållas ansvariga för en publicering enligt ansvarskedjan i TF. Det är inte heller ansvarig utgivare som är den som svarar inför PO/PON utan "tidningen". Den nya formuleringen ger sken av att det är ansvarig utgivare som personligen svarar inför PO/PON och är därför i kombination med vad som anförts ovan missvisande.
2. *Ge korrekta nyheter och skildra händelser på ett allsidigt sätt.*
Den nya bestämmelsen ersätter portalbestämmelsen i de nuvarande reglerna som föreskriver att "Massmediernas roll i samhället och allmänhetens förtroende för dessa medier kräver korrekt och allsidig nyhetsförmedling". Journalistförbundet ser en risk med att skriva att alla "händelser" och inte bara nyhetshändelser ska skildras på ett allsidigt sätt eftersom det finns en viss skillnad i hur texter bedöms beroende på i vilken form de publiceras. Krönikor får till exempel inte anses ha samma krav på allsidighet som nyhetstexter.
3. *Var kritisk till källor. Kontrollera uppgifter noggrant även om de tidigare har varit publicerade.*
-
4. *Kravet på saklighet gäller alla delar av en publicering, såväl innehåll som form och presentation.*
Den nya bestämmelsen ska ersätta dagens regel med samma nummer som säger att "Löpsedel, rubrik och ingress skall ha täckning i texten". Journalistförbundet anser precis som arbetsgruppen att nuvarande regel måste anpassas för att kunna gälla även andra medieformer. Journalistförbundet anser dock att regeln i sin nya utformning får en helt ny innebörd.
Eftersom det står "Kravet på saklighet gäller..." kan den som läser få intryck av att saklighet är ett begrepp som beskrivs på något annat ställe i regelverket. Så är dock inte fallet eftersom ordet "saklighet" inte förekommer i dagens regelverk. För att reglerna ska bli begripliga för utomstående som inte är insatta i den medieetiska terminologin bör innebörden av begreppet beskrivas på något sätt i reglerna.
5. *Tänk på att felaktiga detaljuppgifter eller förenklade och starka vinklingar kan ge en helhetsbild som vilseleder mottagaren.*
-

6. *Värna bildens dokumentära värde och tänk på dess starka genomslagskraft. Var varsam så att inte grafik och bilder används på ett missvisande sätt.*
7. *Skilj på nyheter och kommentarer så att det tydligt framgår för mottagarna vad som är vad.*
8. *Rätta felaktiga uppgifter. Publicera rättelser utan dröjsmål och på ett sådant sätt att den som tog del av de felaktiga uppgifterna kan ta del av rättelsen.*
I motsvarande regel i dagens regelverk står det att rättelse och genmäle ska publiceras "på så sätt att de kan uppmärksammas av dem som har fått del av de ursprungliga uppgifterna". Det finns en betydelseskillnad i den skrivningen och den nya som föreslås eftersom den nuvarande skrivningen tydligare ställer krav på att rättelsen eller genmälet ska gå att uppmärksamma. Journalistförbundet förordar den nuvarande formuleringen.
9. *Ge den som i nyhetersammanhang utsätts för kritik tillfälle att samtidigt bemöta kritiken och sträva efter att återge alla inblandades åsikter.*
Det kan noteras att den nya regeln delvis fått en ny innebörd jämfört med sin föregångare (nummer 13) där det står "Sträva efter att ge personer, som kritiserats i faktaredovisande material tillfälle att bemöta kritiken samtidigt." Om avsikten inte är att införa en absolut skyldighet att kontakta den som utsätts för kritik i nyhetssammanhang bör det framgå av den nya bestämmelsen på samma sätt som det gör idag.
10. *Var generös med genmälen. Genmälen ska publiceras utan dröjsmål och tänk på att de inte alltid behöver kommenteras.*
11. *Uttalanden från Mediernas etiska nämnd ska publiceras enligt de riktlinjer som Medieetikens förvaltningsorgan fastställer. Klandrat medium ska också erlagga fastställd expeditiönsavgift.*
12. *Tänk på vilka följder en publicering kan få för enskilda. Överväg noga publicitet som berör enskildas privata angelägenheter.*
13. *Avstå från publiceringar som kan kränka den personliga integriteten om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning.*
Det kan ifrågasättas om begreppet "personlig integritet" ska lyftas in i de nya reglerna. Rättsutvecklingen på integritetsområdet har gjort att begreppets innebörd ständigt utvidgas. Vad som är en personuppgift är till exempel inte längre begränsat till uppgifter om en person utan ett ärendenummer har ansetts kunna utgöra en personuppgift. För att inte leda tankarna fel hos den som vill göra en anmälan bör därför ett annat uttryck väljas.
Uttrycket "privatlivets helgd" är ålderdomligt och bör därför bytas ut. Ett alternativ är att använda sig av terminologin "den enskildes privatliv" som återfinns i Radio- och TV-lagen.
14. *Visa personer som varit utsatta för olyckor, brott eller andra traumatiska händelser största möjliga hänsyn. Tänk på att det bakom varje drabbad finns anhöriga.*
Förslaget innebär att den regel som tidigare gällt om publiceringar i samband med självmord tas bort. Det är en regel som är under ständig diskussion och där det finns många olika uppfattningar. Tas regeln bort finns det dock en risk för att det uppfattas som att Pressens Samarbetsnämnd ändrat inställning avseende lämpligheten i att publicera uppgifter om självmord. Journalistförbundet anser

att en sådan förändring kräver djupare diskussioner och grundlig utredning av vilka konsekvenser det skulle få. Journalistförbundet föreslår därför att dagens regel om publicering av självmord ska finnas kvar tills vidare.

15. *Respektera avlidnas rätt till ett värdigt eftermäle. Avstå från publicering av integritetskänsliga uppgifter om avlidna om det saknas ett uppenbart allmänintresse eller om anhöriga kan lida skada eller men av en publicering.*

16. *Var uppmärksam på att anmälningar kan ha som enda syfte att skada den anmälde.*

17. *Framhäv inte enskildas kön, politiska tillhörighet, religiösa åskådning, sexuella läggning, ursprung eller andra personliga egenskaper om det saknar betydelse i sammanhanget och är missaktande.*

Det kan noteras att arbetsgruppen tycks vilja ta bort "yrke" ur uppräkningsen i dagens regel (nummer 10). Journalistförbundet ifrågasätter syftet med att ta bort "yrke". Arbetsgruppen har också bytt ut "etniskt ursprung" till "ursprung", samt tagit bort "nationalitet". Journalistförbundet anser att ordet ursprung är för brett. Ett alternativ är att använda samma formulering som i bestämmelsen om hets mot folkgrupp som gäller "nationellt eller etniskt ursprung".² Det kan också ifrågasättas om "andra personliga egenskaper" inte är ett för brett begrepp. Även här finns det anledning att hämta inspiration från bestämmelsen om hets mot folkgrupp där begreppet "annan liknande omständighet" används.

18. *Överväg noga följderna av att publicera namn eller andra uppgifter som kan innebära att enskilda identifieras.*

19. *Avstå från att lämna uppgifter som kan identifiera en person om publiceringen kan medföra men eller skada för den enskilde och det saknas ett uppenbart allmänintresse att personen identifieras.*

20.

Noteras att det saknas en regel.

21. *Tänk på att en person i lagens mening alltid är oskyldig tills en fällande dom vunnit laga kraft. Kravet på saklighet och allsidighet innebär att den slutliga utgången av en skildrad rättssak som regel bör redovisas.*

Begreppet "vunnit laga kraft" är nytt i bestämmelsen. Det kan ifrågasättas om innebörden av det är tillräckligt välkänt för gemene man. Ett alternativ är "till fällande dom meddelats och börjat gälla". Begreppet "saklighet" återkommer här. Journalistförbundet vill erinra om det som framförts ovan om att det saknas en definition av begreppet. Journalistförbundet anser också att rubriken "oskuldpresumtion" är juridisk och krånglig och bör ersättas av vanligt språkbruk.

Stadgar för föreningen Medieetikens förvaltningsorgan

Journalistförbundet ställer sig frågande till att Utgivarna, som i sin helhet inte är en del av Pressens Samarbetsnämnd, föreslår nya stadgar för Pressens Samarbetsnämnd utan att tillfråga samtliga huvudmän. Journalistförbundet ställer sig också frågande till uppgiften om att det inte skulle finnas några stadgar för Pressens Samarbetsnämnd. Att det finns stadgarna för den så kallade delegationen framgår av

² Se Brottsbalken, 29 kapitlet, 2 §, 7 punkten, med lydelsen: "(...) ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet".

Spelreglerna.³ Betydelsen av dessa stadgar kan diskuteras men dessa stadgar får anses spegla hur det praktiska arbetet i Pressens Samarbetsnämnd idag fungerar och det finns därför ingen anledning att bortse från dessa när nya stadgar arbetas fram. Journalistförbundet anser att dagens stadgar för Pressens Samarbetsnämnd bör beaktas vid utarbetande av nya stadgar för samarbetsorganisationen. Journalistförbundet kan inte se att det finns anledning att ändra nuvarande ordning på ett så ingripande sätt som föreslås.

Journalistförbundet utser i dag en fjärdedel av ledamöterna i Pressens Samarbetsnämnd. Journalistförbundet har förståelse för att den andelen i det nya systemet skulle behöva minska. Enligt förslaget skulle Journalistförbundet dock endast utse en åttondel av ledamöterna i Medieetikens förvaltningsorgan. Journalistförbundet anser inte att den föreslagna fördelningen av ledamöter och suppleanter mellan huvudmännen är acceptabel.

Arbetsgruppen anser att Publicistklubbens roll som ordförande i nämnden bör stadgefästas. Det är av tradition Publicistklubben som är ordförande i nämnden vilket fungerar bra. Det finns dock praktiska problem med att stadgefästa ordförandeskapet. Det kräver till exempel att någon från Publicistklubben är närvarande för att det ska gå att hålla ett möte med Medieetikens förvaltningsorgan. Journalistförbundet anser att ordföranden precis som enligt dagens stadgar bör utses inom nämnden.

Arbetsgruppen föreslår att Medieetikens förvaltningsorgan ska vara beslutsför när minst fem ledamöter är närvarande. Journalistförbundet noterar att det i kombination med den föreslagna fördelningen av ledamöter mellan huvudmännen skulle innebära att Utgivarna ensam har beslutanderätt i Medieetikens förvaltningsorgan. Journalistförbundet anser inte att det finns anledning att ändra de regler som idag gäller för beslutsförhet, det vill säga att det krävs att alla huvudmän har en representant närvarande.

Arbetsgruppen föreslår att stadgarna ska kunna ändras genom två likalydande beslut. Journalistförbundet noterar att förslaget i kombination med den föreslagna fördelningen av ledamöter mellan huvudmännen och förslaget om beslutsförhet innebär att Utgivarna kan ändra stadgarna utan att Journalistförbundet godkänner det eller ens är närvarande. (Publicistklubben måste enligt förslaget alltid närvara eftersom arbetsgruppen föreslår att Publicistklubbens ordförandeskap ska vara stadgefäst.) Enligt stadgarna för delegationen krävs det att samtliga huvudmän godkänner stadgeförändringar. Journalistförbundet anser inte att det finns anledning att ändra den ordningen.

Journalistförbundet ifrågasätter om Chefs-JO och ordföranden i Sveriges Advokatsamfund behöver informeras om nomineringsprocessen när ärenden om att tillsätta ny MO bereds.

Oklarheten kring dagens stadgar för Pressens Samarbetsnämnd är inte tillfredställande. Journalistförbundet anser att det vore bra om Pressens Samarbetsnämnd gemensamt kunde utveckla heltäckande stadgar för nämndens arbete. Det kan också underlätta arbetet med att skapa ett nytt medieetiskt system framöver.

Det fortsatta arbetet

Journalistförbundet delar bedömningen att det inte krävs någon grundlagsändring för att genomföra de förslag som arbetsgruppen presenterat. Journalistförbundet har

³ Se Spelregel för press, TV och radio, sid 21.

uppfattat att regeringen har för avsikt att utreda förutsättningarna för ett nytt medieetiskt system. Detta framgår av tilläggsdirektiven till Public Service-utredningen.⁴ Vad som inte framgår är huruvida regeringen är av uppfattningen att det behövs grundlagsändringar för att införa ett nytt medieetiskt system. Det är enligt Journalistförbundet av stor vikt att regeringens uppfattning i den frågan klargörs, om det inte redan har gjorts. Justitiedepartementet tar i skrivande stund fram direktiv till en ny utredning på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området. Om regeringen anser att det behövs grundlagsändringar bör den nya utredningen få i uppdrag att föreslå förändringar av Yttrandefrihetsgrundlagen.

Den som läser arbetsgruppens förslag kan få intrycket av att Pressens Samarbetsnämnd bara avhandlar frågor om det pressetiska systemet. Det framgår däremot inte att nämnden på senare år samarbetat kring frågan om textreklam och att frågor om yttrandefrihet också behandlas i nämnden.

Som huvudman i Pressens Samarbetsnämnd vill Journalistförbundet efterlysa en tidsplan för beslutsprocessen i Pressens Samarbetsnämnd. Det är också Journalistförbundets uppfattning att processen skulle gynnas av att samtliga huvudmän fick delta aktivt i arbetet med att utarbeta ett nytt medieetiskt system.

Särskilt om yrkesetiken

Journalistförbundets yrkesregler uppdaterades i samband med förbundets kongress 2014. Journalistförbundet noterar att det är de gamla reglerna som finns med i bakgrunden till förslaget.

Journalistförbundet delar inte arbetsgruppens bedömning att det saknas förutsättningar att lyfta in yrkesetiken i det framtida medieetiska systemet.

Journalistförbundet ser precis som arbetsgruppen ett värde i att de Etiska reglerna för massmedia presenteras tillsammans med Yrkesreglerna. Detta är också ett steg framåt jämfört med den utredning som Nils Funcke gjorde för Utgivarna 2013.

Sedan 2016 ingår det en allmänhetens representant i Yrkesetiska nämnden. Allmänhetens representant nomineras av Advokatsamfundet och utses av Journalistförbundets styrelse. Kammarrättspresident, Thomas Rolén, är allmänhetens representant i nuläget.

Pressens Samarbetsnämnd står som helhet bakom yrkesreglerna även om det är Journalistförbundet som är den främsta informationsspridaren av reglerna. Yrkesreglerna är i sig en viktig del i det självreglerande systemet. För allmänheten är det naturligt att mediebranschen som helhet tar ansvar inte bara för vad som publiceras utan även för hela hantverket. Om inte branschen gemensamt står upp för en god yrkesetik riskerar det att utmana bilden av ansvarstagande medier.

Journalistförbundet delar inte den mycket generaliserande bild om skillnaderna mellan prövningen i Yrkesetiska nämnden och PON som presenteras i bilaga 17. Principen om fri bevisprövning gäller generellt i svensk processrätt, även i tryckfrihetsmål. Det finns inget i dagens system som säger att PO/PON inte får ägna sig åt bevisprövning. Den som läser besluten kan också se att PO/PON ägnar sig åt bevisprövning och även i viss mån bevisvärdering. PO/PON kan visserligen utgå från det som publicerats men vid bedömningen vägs även de uppgifter som anmälaren och tidningen framfört i sina svar till PO in. Det är dessa utsagor som ligger till grund

⁴ Se Dir 2017:73 Tilläggsdirektiv till kommittén om radio och tv i allmänhetens tjänst (Ku 2016:06), sid 15.

9/9

för PO/PON:s bedömning. Samma sak gäller för Yrkesetiska nämnden. Att Yrkesetiska nämnden skulle stöta på problem med bevisvärderingen i någon högre utsträckning än PON är enligt Journalistförbundet svårt att se.

Med vänlig hälsning
SVENSKA JOURNALISTFÖRBUNDET

A handwritten signature in dark ink, appearing to be 'JN' followed by a horizontal line.

Jonas Nordling
Förbundsordförande

1/4

Synpunkter på Föreningen Utgivarnas arbetsgrupps förslag:
"Medietiken i framtiden – en vidgad och stärkt självreglering"

Vi ledamöter i Utgivarnas juridiska råd från SR, SVT och UR, ingår i den referensgrupp¹ som enligt utredningsdirektivet, "enskilt eller i grupp", regelbundet ska konsulteras av utredningens arbetsgrupp. Enligt den preliminära tidplanen skulle ett första utkast presenteras för referensgruppen 25-29 september och ett andra utkast 23-27 oktober. I realiteten fick vi se ett första utkast den 6 november samtidigt som det sändes till styrgruppen. Det är detta utkast, daterat 2017-11-06, som vi nu lämnar synpunkter på.

Publicitetsskada gentemot skydd av enskilds privatliv

Vi delar utredningens bedömning att det som mest förenar granskningssystemen PO/PON och GRN är principen om skydd av enskildas privatliv och rätten för den enskilda som anser att den lidit en publicitetsskada att få sin sak prövad. I båda fallen är det bara direkt berörda som kan få sin anmälan prövad (till skillnad från GRN:s prövning av till exempel opartiskhet och saklighet där vem som helst som anmält kan få till stånd en prövning i GRN).

En genomgång av 19 fällande beslut i PON under första halvåret 2017 ger inte vid handen att det har funnits någon större skillnad i hur PON och GRN har bedömt liknande fall. Det finns också något enstaka exempel på att PON har gjort bedömningar som avser videopubliceringar. Likheter i bedömning är noterbara inte minst mot bakgrund av att GRN arbetar utifrån en väl etablerad praxis medan PO/PON inte vill tala om praxis utan är noga med att påpeka att alla fall avgörs individuellt utifrån de pressetiska reglerna och principen om en ansvarig hållning till utgivarskapet. I praktiken verkar det ändå alltså inte generellt sett vara någon större skillnad i bedömningspraxis. Den stora skillnaden finns i handläggningen inför de båda nämndernas beslut. I PO/PON är det en erfaren publicist, nuvarande PO Ola Sigvardsson, som gör den första bedömningen av anmälningarna medan det i GRN är tjänstemän på den statliga myndigheten MPRT som bereder ärendena. Eftersom det inte går att få upplysningar om de fall där PO eller PON friar är det svårt att utifrån få den insyn som behövs för att närmare kunna utreda om det har någon betydelse för hur många av de som anmäler som verkligen får sin sak prövad av nämnden.

Rent allmänt är PON mindre transparent än GRN. Alla anmälningar, yttranden från programbolagen och beslut från GRN är allmänna handlingar medan anmälningar till PO och friande beslut är hemliga. I realiteten blir dock skillnaden mindre eftersom GRN sekretessbelägger uppgifter om enskilda som anmält publicitetsskador.

En stor skillnad är att en fällning i PON kostar pengar för det fällda företaget och att den fällda tidningen måste åta sig att publicera hela den text om fällningen som PON har skrivit. I GRN räcker det med att programbolaget sammanfattar beslutet på "lämpligt sätt" i tv-sändning. Det behöver utredas närmare hur en fällning i MEN ska kunna publiceras i en etersändning.

Rent formellt skiljer sig också systemen åt såtillvida att PO/PON i allmänhet korresponderar med ansvariga utgivare medan det är programbolagen som står till svars inför GRN.

¹Ur utredningsdirektivet: "Referensgruppen består av de som utöver Sveriges Tidskrifter och TU äger dagens pressetiska system, dvs Journalistförbundet och Publicistklubben samt de huvudsakliga intressenterna i GRN-systemet, dvs ps-bolagen och TV4. I referensgruppen ingår även Chefs-JO och Advokatsamfundets generalsekreterare som bägge har betydelsefulla roller inom dagens system samt Juridiska rådet och PON:s ordföranden."

Vi kan se att det finns skäl för att överväga en anslutning för PS-bolagen till en Mediernas etiska nämnd som enskilda personer kan vända sig till när de anser att de har lidit en publicitetsskada på programföretagens olika plattformar. Principen om att värna om de människor som intervjuas av och på andra sätt medverkar i ansvarstagande medier är fundamentet i medieetiken. PS-bolagen står bakom principerna sedan mer än 40 år tillbaka och kan ha anledning att överväga att vara med och värna om den för medieetiken så viktiga grundprincipen.

Risken för dubbelprövning är störst när det gäller saklighet och opartiskhet. Vi ser att risken för dubbelprövning av PS-bolagens program minimeras om det endast är uppgiften att pröva bestämmelsen om enskilds privatliv som flyttas från GRN till en självreglerande prövningsinstans, medan hela prövningen av opartiskhet och saklighet ligger kvar hos GRN. Att flytta över delar av prövningen av opartiskhet, saklighet, genmäle och rättelse skapar däremot gränsdragningsproblem som vi inte anser är tillräckligt belysta i utkastet.

Vår analys av opartiskhetskravet på public service skiljer sig markant från den som görs i detta första utkast till utredningen. Vi menar på goda grunder att just det oavvisliga kravet på opartiskhet skiljer PS-bolagen från alla andra medier i Sverige. Här finns en omfattande praxis som under 90 års tid har vuxit fram i en växelverkan mellan programbolagen och tidigare radionämnden, numera granskningsnämnden. Ett av de viktigaste bidragen som vi kan ge till utredningen är just en ingående kunskap på detta område.

Vi har på basis av denna kunskap invändningar mot den beskrivning av skillnader och likheter i de olika systemen avseende opartiskhet och saklighet som görs i utkastet. Flera uppgifter behöver korrigeras och kompletteras. Analysen liknar till stor del den som gjordes i Nils Funckes tidigare utredning från 2013, "Medieetik och självsanering – skiss till en vidgad och stärkt prövning". PS-bolagen hade i sitt gemensamma remissvar till den invändningar på flera punkter som nu upprepas i oförändrat skick i det förevarande utkastet från arbetsgruppen.

Ett exempel på ovanstående är på s 20 f där det inledningsvis redogörs för public service-bolagens möjlighet att ha kommentatorer². Därefter dras slutsatsen att GRN:s bedömningar av kommentatorer liknar den tillåtande praxis som PO/PON har för vad som kan sägas i ledare, insändare och krönikor. I själva verket är det just den typen av partiska ställningstaganden som PS-bolagen fälls för om de görs av reportrar, kommentatorer, programledare eller andra som kan betraktas som företrädare för programföretagen. Detta missförstånd påpekades redan 2013 av PS-bolagen.

Publicitetsreglernas krav på en korrekt och allsidig nyhetsförmedling kan inte jämföras med kraven på saklighet och opartiskhet. Begreppet "allsidig" i publicitetsreglerna sägs i utredningen vara synonymt med opartiskhetskravet i sändningstillstånden. Det är inte korrekt. Allsidig nyhetsförmedling är endast en liten del av opartiskhetskravet som omfattar allsidighet i alla situationer, förbud för företrädare för PS-bolagen att ta ställning i kontroversiella frågor och kravet på bemötande av framförd kritik. Efterlevnaden av dessa krav kan också prövas oavsett om eventuella brister leder till en publicitetsskada/ett intrång i enskilds privatliv eller inte. Genmälesrätten är kopplad till opartiskhetskravet på så sätt att det är rätten att bemöta framförd kritik i efterhand och prövas inte sällan inom ramen för samma opartiskhetsärende.

² Kommentarskyldigheten framgår av sändningstillståndet och betyder i praktiken att företrädare för programbolagen ska kommentera eller analysera utan att ge uttryck för egna värderingar och på så sätt gå från att förklara komplicerade skeenden till att ägna sig åt rent tyckande.

Vi anser att det finns goda skäl att hålla alla aspekter av opartiskhets- och saklighetskraven på public service utanför det föreslagna medieetiska systemet. Det betyder att vi ställer oss tveksamma till lämpligheten i att PS-bolagen underkastar sig en prövning av publicitetsskada när det gäller juridiska personer avseende rättelse och genmäle. Här blir riskerna för en dubbelprövning alltför stora enligt vår bedömning. Att flytta en sådan prövning från GRN till MO/MEN skulle vara att plocka ut en viss del av opartiskhets- och saklighetsbedömningarna från GRN. En sådan ordning skulle knappast bli tydlig och avsevärt öka riskerna för dubbelprövning.

Undvikande av "kollisioner"

Det föreslås att uppkommande "kollisioner" mellan vad GRN respektive MO/MEN ska pröva ska lösas genom att båda instanserna tar sitt ansvar för att smidigt och obyråkratiskt slussa anmälaren till rätt instans. Här måste vi påpeka att GRN är en myndighet och kan därmed inte avstå från att pröva en anmälan som kommer in och som ligger inom dess behörighet att pröva.

Det behöver också analyseras hur en initial prövning av om ärendet ligger inom respektive tillsynsorgans prövning praktiskt ska gå till. Många gånger kommer det att krävas att tillsynsorganet tar in en fil för att lyssna/titta på inslaget för att kunna avgöra sin behörighet. Den bedömningen kommer också att kunna innefatta en del av sakprövningen, t.ex. om någon är identifierad och personligen berörd. Någon sådan analys görs inte i utredningen.

Avlidna har inget privatliv

Vi ställer oss också negativa till förslaget att publicitetsskada ska kunna prövas avseende avlidna personer. Enligt svensk rätt har avlidna inget privatliv. GRN kan i dag inte pröva en avlidna persons privatliv. Däremot prövas i enstaka fall om avlidnas närmast anhörigas privatliv kan anses vara kränkt om mycket känsliga uppgifter publiceras om deras döda anhöriga, till exempel närgångna bilder från brottsplatser. Vi anser att en sådan möjlighet räcker.

Förslaget till gemensamma spelregler

Det förslag till nya publicitetsregler som finns i utredningen är i stort sett identiskt med förslaget i Funckes tidigare utredning. Redan 2013 skrev PS-bolagen att "den konkreta utformningen av spelreglerna behöver föregås av en grundläggande analys där jämförelser mellan praxis från Pressens Opinionsnämnd (PON) och GRN bör ingå som en viktig del." Vi ser inte att någon sådan analys har gjorts och anser att behovet kvarstår.

Detsamma gäller PS-bolagens förutsättning i det tidigare remissvaret att kraven i publicitetsreglerna ska ställas på företagen och inte på ansvarig utgivare. Tvärtom föreslås i utredningen att det i publicitetsreglerna ska tydliggöras att "Ansaret för en publicering faller alltid, odelat och i sin helhet på utgivaren".

Några övriga kommentarer

Public service är en angelägenhet för hela svensk folket. Vi saknar en analys av vilka fördelar och nackdelar de föreslagna förändringarna skulle innebära för PS-bolagens publik. Det för oss så viktiga publikperspektivet saknas i utredningen.

Utredningen föreslår att MEN, i likhet med nuvarande PON, ska kunna förelägga medieföretagen att publicera fällande beslut. Det är inte utrett hur sådana publiceringar ska kunna ske i en etersändning.

Så vitt vi kan se är det inte fullständigt utrett vilka lagändringar som krävs för att förslaget ska kunna genomföras fullt ut, det vill säga att en del av den statliga efterhandsgranskningen av PS ska kunna flyttas över till ett självreglerande organ. Det nämns att en ny hemställan behöver göras vilket torde

4/4

betyda att Utgivarna därmed skulle dra tillbaka den hemställan som efter den förra utredningen och Peter Danowskys rapport gjordes till regeringen redan 2015.

I beskrivningen av de verksamheter som bedrivs av de olika medieföretagen (s. 9) görs jämförelser som inte kan betraktas som korrekta. Medieormen och SVT Opinion kan inte jämföras med tidningarnas debattsidor och Ring P1 kan inte sägas motsvara tidningarnas insändarsidor. Medieormen på Sverigesradio.se, som för övrigt kommer att läggas ned vid årsskiftet, är en interaktiv, webbaserad "mediebok" med syftet att utveckla de journalistiska arbetssätten, i dialog med publiken och med nya verktyg för att få in mer kunskap och perspektiv. SVT Opinion på svt.se har en motsvarighet i ett tv-sänt program, Opinion Live, och innehåller videofilmade inlägg. Ring P1 är ett programledarlett radioprogram med inringande gäster.

Beskrivningen av tillstånd och villkor för public service (s. 12 f) innehåller felaktigheter och otydligheter och behöver arbetas om. Vissa delar av våra villkor redovisas och andra inte. Urvalet framstår inte som självklart. Vissa delar benämns som "mer övergripande" utan att det framgår varför eller på vilket sätt. Här finns också sakfel t.ex. längden på nuvarande sändningstillstånd.

Det som skrivs i de två sista styckena under rubriken "Vad prövas i sak" (s. 15) saknar relevans eftersom PO/PON inte tillämpar publicitetsreglerna på det sättet. Så vitt vi kan förstå är det arbetsgruppens bedömning att en sådan prövning inte heller ska införas (jfr s. 32).

Den slutsats som dras om GRN:s utnyttjande av initiativrätten (s. 16) torde inte kunna dras av de siffror som redovisas där.

Redogörelsen för antalet anmälningar och granskningar i GRN skiljer inte på anmälningar och ärenden. Många inslag anmäls av flera personer. Det är inte heller korrekt att GRN prövar alla anmälningar. Vissa anmälningar, som inte direkt berör enskilda eller företag, tas inte upp till granskning. Se instruktion för Granskningsnämnden 13§ (bilaga 9).

I utredningen anges felaktigt att public service-bolagen idag kan "räkna webben" (s 23, slutet av sista stycket).

I utredningen anges på vissa ställen att förslagen innebär eller inte innebär en förändring i relation till vad som gäller idag. Utgångspunkten är då den prövning som sker i PO/PON och inte det som gäller i GRN (t.ex. s. 32 näst sista stycket och s. 33 fjärde stycket).

2017-12-13

Kerstin Bröms Lumpus och Josefin Sandstedt, Sveriges Radio

Lena Strand, Sveriges Utbildningsradio

Anna Stål Isaksson, Henrik Grinbaum och Jens Karlsson, Sveriges Television

Föreningen Utgivarnas utredning "Medieetiken i framtiden"

TU – Medier i Sverige har tagit del av rubricerad utredning och får anförda följande.

1. Allmänna synpunkter

En arbetsgrupp inom Föreningen Utgivarna har tagit fram ett förslag till hur det pressetiska självreglerande systemet med Allmänhetens Pressombudsman (PO) och Pressens Opinionsnämnd (PON) skulle kunna ersättas med en självprövning som omfattar även etermedierna och andra former av publiceringar med en ansvarig utgivare. Detta i form av en Allmänhetens Medieombudsman (MO) och en Mediernas etiska nämnd (MEN)

TU tillstyrker förslaget med nedanstående kommentarer.

2. Yrkesetik och textreklam

TU tillstyrker utredningens uppfattning om att frågorna om yrkesetik och textreklam inte ska inkluderas i prövningen hos ett framtida MO/MEN.

3. Det framtida medieetiska systemet

TU delar utredningens uppfattning att en vidgad och stärkt medieetisk självreglering stärker mediernas oberoende från myndigheter och politiker och att ambitionen med en vidgad självreglering därför ska vara att skapa ett sammanhållet system för att skydda enskilda från publicitetsskada.

TU tillstyrker därför förslaget om MO/MEN.

TU anser däremot inte att det ska ses som ett uttryck för att värna "den personliga integriteten". "Personlig integritet" är ett begrepp som ligger nära den lagstiftning och den terminologi som används av Datainspektionen och som därför bör undvikas i medieetiska sammanhang.

4. Representation, Ekonomi & Administration

TU tillstyrker att Advokatsamfundet och Chefs-JO:s roll i dagens system flyttas med till MO/MEN, liksom att allmänhetens representanter i MEN bör bibehållas med nuvarande andel av ledamöterna samt att ordförandeskapet även i fortsättningen ska ligga på ordinarie domare eller före detta domare.

TU kan – som en, via Utgivarna, tilltänkt fortsatt huvudfinansiär – däremot inte acceptera att stå utanför representationen i ett tilltänkt MEN.

Inte heller kan TU – åter igen som tilltänkt huvudfinansiär - acceptera att lämna över finansieringsfrågan av ett medieetiskt system till en tilltänkt MEFO (Mediernas Förvaltningsorganisation), där TU endast indirekt finns representerad. Det gäller i synnerhet, som Journalistförbundet och Publicistklubben – till skillnad från TU - föreslås ha en representation, men endast "i symbolisk omfattning bidra ekonomiskt till systemet".

5. Preskriptionstid

TU tillstyrker arbetsgruppens förslag om att preskriptionstid ska räknas tre månader från offentliggörandet. Det, rättsligt sett, olyckliga synsättet på preskription (och den s k "arvssynden") bör inte överföras till det press-/medieetiska systemet.

6. Övrigt

Ovanstående frågor är av övergripande karaktär. Vad gäller detaljer rörande utformningen av det medieetiska regelverket vill TU – när de övergripande frågorna fått ett svar – återkomma.

Vänligen

Jeanette Gustafsdotter

Per Hultengård

VD

TU – Medier i Sverige

Chefsjurist

TU – Medier i Sverige

Reflektioner från Publicistklubben på Utgivarnas förslag Medieetikens framtid:

- Förslaget är i sin helhet väl genomarbetat och argumenterat. Det är ett första steg som verkar rimligt, en minsta gemensam nämnare. Men det är fortfarande två system, MO/MEN och GRD, vilket är förvirrande. Men för en vanlig medborgare kan det vara svårt att ens se skillnad på t ex saklighet i rapportering (Granskningsnämnden) och det som gäller privatlivet (publicitetsskada MO/MEN), än mindre förstå att det är just där skiljelinjen går. **Allmänhetens stöd för systemet** är avgörande för att vi ska få behålla ett självsanerande system. Det perspektivet saknas i förslaget. Förslaget behöver argumentera övertygande om varför journalistiken behöver provas på ett och samma ställe.
- Sett ur det perspektivet är förslaget sannolikt **underfinansierat**. Vad finns det för möjligheter till starkare finansiering eller andra lösningar för att förankra och förklara systemet mot allmänheten? I förslaget finns inte utrymme för särskilt mycket **marknadsföring av det medieetiska systemet mot allmänheten**, vilket vi tror behövs för att göra det begripligt och motiverat för medborgarna. Dagens PO lägger cirka 30 procent av sin arbetstid på att vara ute och föreläsa om pressetik i olika sammanhang, men det är ett eget beslut. Med ökad belastning av antal ärenden som ska utredas finns det risk för att det uppdraget får stryka på foten.
- **Vad är nästa steg?** Förslaget skulle vinna på att det fanns ett resonemang om detta är ett första steg eller om det är den version som man tänker sig ska vara den slutliga? Om det är ett första steg, vad är då nästa? Hur ser skiljelinjen mot GRN ut i så fall? Det krävs ett resonemang kring saklighet, opartiskhet och reklamfrågan.